

Jaarverslag 2012

'stichting de samenwerking' **pensioenfonds** voor het
slagersbedrijf

”Stichting De Samenwerking”, Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf

Jaarverslag 2012

colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van
“Stichting De Samenwerking”,
Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf

administrateur
Syntrus Achmea
Rijnzathe 10, 3454 PV De Meern
Postbus 254, 2700 AG Zoetermeer
telefoon: 0900 2 65 65 65 (€0,05 p/m)

Versie
2.5
28 juni 2013

Voorwoord

Hierbij bieden wij u het jaarverslag 2012 van "Stichting De Samenwerking", Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf (verder: het fonds) aan. Hierin kunt u alles lezen over de werkzaamheden, het beleid en de pensioenontwikkelingen gedurende het jaar 2012. Het bestuur verstrekt duidelijkheid over de financiële positie per 31 december 2012 en de resultaten van het fonds.

Het fonds staat er een stuk beter voor dan de meeste andere pensioenfondsen. We hoeven de pensioenen in ieder geval niet te verlagen. Toch gaat het niet goed genoeg. Daarom kon het fonds per 1 januari 2013 opnieuw geen toeslagen toekennen. De premie hoefde gelukkig niet verder omhoog.

De dekkingsgraad is in het eerste half jaar van 2012 gedaald als gevolg van de neergang in de wereldeconomie. In de tweede helft van het jaar gingen de beurzen en dus de beleggingen van het fonds weer omhoog. Aan de andere kant moest het fonds ook rekening houden met een verder gestegen levensverwachting. In september steeg de dekkingsgraad door een wijziging in de wettelijke voorschriften voor de waardering van de toekomstige verplichtingen van pensioenfondsen (de invoering van de Ultimate Forward Rate). Op 31 december 2011 was de dekkingsraad 108,3%, op 1 juli 2012 101,7%, en op 31 december 2012 109,4%

Het jaar 2012 is afgesloten met een positief beleggingsresultaat van 10,8%. Dit is een prima resultaat, maar door de gestegen levensverwachting was dit ook wel nodig.

Het bestuur keek in 2012 en kijkt in 2013 veel naar de toekomst. Samen met de sociale partners wordt de pensioenregeling bekeken. Nu iedereen steeds ouder wordt, moet bepaald worden hoe het pensioen betaalbaar gehouden wordt. Ook de verhoging van de pensioenleeftijd naar 67 zit er aan te komen.

Tot slot bedanken wij iedereen die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van het fonds.

Met vriendelijke groet,

John Klijn
werknemersvoorzitter

Wim van den Brink
werkgeversvoorzitter

Inhoud

BESTUURSVERSLAG (Hoofdstukken 1 t/m 4)

1	Het fonds	7
1.1	Inleiding	7
1.2	Over het fonds	7
1.2.1	Naam en vestigingsplaats	7
1.2.2	Doelstelling	7
1.2.3	Samenwerkende organisaties	7
1.2.4	Externe partijen	8
1.3	Het bestuur	9
1.3.1	Samenstelling	9
1.3.2	Vergaderdata, studiedagen en overige bijeenkomsten	9
1.3.3	Voorzittersoverleg	9
1.3.4	Financiële Commissie	10
1.3.5	Risicocommissie	10
1.3.6	Communicatiecommissie	10
1.4	De visitatiecommissie	11
1.5	De deelnemersraad	11
1.6	Het verantwoordingsorgaan	12
1.7	De Commissie van Scheidslieden	13
1.8	Adviescommissie bezwaarschriften vrijstellingsbesluiten	13
1.9	Uitbesteding & advisering	13
2	Bestuursverslag	15
2.1	Inleiding	15
2.2	Ontwikkelingen financiële positie	15
2.2.1	Herstelplan	15
2.2.2	Financieel crisisplan	16
2.2.3	Vervallen Slagersinlegvel	16
2.2.4	Overgangsregeling Inkoop oude diensttijd	17
2.3	Goed pensioenfondsbestuur	18
2.3.1	Deskundig en competent pensioenfondsbestuur	18
2.3.2	Gedragscode	18
2.3.3	Intern toezicht	18
2.3.4	Zelfevaluatie	18
2.3.5	Risicobeheer	19
2.4	Communicatie	20
2.5	Toeziethouders AFM en DNB	21
2.5.1	Autoriteit Financiële Markten (AFM)	21
2.5.2	De Nederlandsche Bank (DNB)	21
2.6	Transitie vermogensbeheer	22
2.7	Ontwikkelingen in 2013 en verder	23
2.7.1	Overgang naar een ander pensioenadministratiesysteem (MAIA)	23
2.7.2	Verhoging pensioenleeftijd, nieuwe fiscale grenzen	23
2.7.3	Verhoging AOW leeftijd	23
2.7.4	Minder fiscale mogelijkheden opbouw pensioen	24
2.7.5	Nieuw financieel toetsingskader voor pensioenfondsen	24
2.7.6	Pensioengerechtigden in bestuur voordat er nieuwe bestuursmodellen zijn	25

3	Financieel beleid	26
3.1	Inleiding	26
3.2	Premiebeleid	26
3.3	Toeslagambitie en - beleid	26
3.4	Kosten uitvoering pensioenbeheer	28
3.5	Financiële paragraaf	29
3.6	Actuariële paragraaf	30
3.6.1	Actuariële analyse	30
3.6.2	Uitkomsten van de solvabiliteitstoets	30
3.6.3	Oordeel van de waarmerkende actuaris over de financiële positie	30
3.7	Risicoparagraaf	31
3.7.1	ALM-studie	31
3.7.2	Actuariële risico's	31
3.7.3	Beleggingsrisico's	31
3.8	Beleggingsbeleid	33
3.8.1	Terugblik economie	33
3.8.2	Gevoerd beleid en resultaat	33
3.8.3	Beheerskosten van het fonds	34
3.8.4	Vermogensbeheerportefeuille	35
3.8.5	Verantwoord beleggen	37
3.9	Z-score	38
4	Uitvoering van de pensioenregeling	39
4.1	Inleiding	39
4.2	De pensioenregeling in 2012	39
4.3	Wijzigingen statuten en reglementen	40
4.3.1	Statuten	40
4.3.2	Reglementen	40
5	Visitatiecommissie	41
5.1	Gevolgde procedure	41
5.2	Algemeen oordeel	41
5.3	Aanbevelingen	41
5.4	Reactie bestuur	42
6	Verantwoordingsorgaan	43
6.1	Verslag van het verantwoordingsorgaan	43
6.1.1	Algemeen	43
6.1.2	Verslag 2012	43
6.2	Bevindingen, oordeel en adviezen jaarverslag 2012	44
6.2.1	Bevindingen	44
6.2.2	Oordeel	45
6.2.3	Aanbevelingen	45
6.2.4	Algemene opmerkingen	45
6.3	Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan	45
7	Deelnemersraad	46
7.1	Verslag van de deelnemersraad	46
7.1.1	Algemeen	46
7.1.2	Verslag 2012	46
7.1.3	Advisering	47

7.2	Advies over de jaarrekening en het jaarverslag	47
8	Jaarrekening	48
8.1	Balans per 31 december	49
8.2	Staat van baten en lasten	50
8.3	Kasstroomoverzicht	52
8.4	Toelichting op de jaarrekening	53
8.4.1	Inleiding	53
8.4.2	Overeenstemmingsverklaring	53
8.4.3	Schattingwijzigingen	53
8.4.4	Stelselwijziging bestemmingsreserve VPL	53
8.4.5	Algemene grondslagen	54
8.4.6	Grondslagen voor activa en passiva	55
8.4.7	Grondslagen voor de resultaatbepaling	58
8.4.8	Grondslagen kasstroomoverzicht	59
8.5	Toelichting op de balans	60
8.5.1	Beleggingen voor risico fonds	60
8.5.2	Vorderingen en overlopende activa	66
8.5.3	Overige activa	66
8.5.4	Stichtingskapitaal en reserves	67
8.5.5	Technische voorzieningen	69
8.5.6	Overige schulden en overlopende passiva	71
8.5.7	Risicobeheer en derivaten	72
8.5.8	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	78
8.5.9	Verbonden partijen	79
8.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	80
8.6.1	Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	80
8.6.2	Beleggingsresultaten risico fonds	81
8.6.3	Overige baten	81
8.6.4	Pensioenuitkeringen	82
8.6.5	Pensioenuitvoeringskosten	82
8.6.6	Pensioenopbouw	83
8.6.7	Rentetoevoeging	83
8.6.8	Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	83
8.6.9	Wijziging markttrente	83
8.6.10	Wijziging overige actuariële uitgangspunten	83
8.6.11	Saldo overdracht van rechten	84
8.6.12	Overige mutatie technische voorzieningen	84
8.6.13	Overige lasten	84
8.6.14	Indexering en overige toeslagen	85
8.6.15	Belastingen	85
9	Overige gegevens	86
9.1	Overige gegevens	86
9.2	Actuariële verklaring	87
9.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	88
10	Bijlagen	90
	Bijlage 1 Meerjarenoverzicht	90
	Bijlage 2 Volumeveranderingen	92
	Bijlage 3 Begrippenlijst	95

Bestuursverslag (hoofdstukken 1 t/m 4)

1 Het fonds

1.1 Inleiding

“Stichting De Samenwerking”, Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf heeft verschillende organen, zoals het bestuur, de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan. Daarnaast is een aantal externe partijen intensief bij het fonds betrokken. In dit hoofdstuk stelt het fonds de bestuursorganen en externe partijen voor. Allereerst volgen de doelstelling en een aantal algemene gegevens van het fonds.

1.2 Over het fonds

1.2.1 Naam en vestigingsplaats

“Stichting De Samenwerking”, Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf (hierna: het fonds) is opgericht op 30 december 1950 en statutair gevestigd in 's-Gravenhage. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in 's-Gravenhage onder nummer 41149565. De laatste statutenwijzigingen vond plaats op 16 april 2012.

Het fonds is aangesloten bij de Vereniging voor Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), onderdeel van de Pensioenfederatie.

1.2.2 Doelstelling

Het doel van het fonds is om nu en in de toekomst uitkeringen te verstrekken aan gepensioneerden en nabestaanden bij ouderdom en overlijden. Om dit doel te realiseren int het fonds premies bij de aangesloten ondernemingen in overeenstemming met de statuten en het pensioenreglement. De verkregen middelen worden beheerd en belegd.

1.2.3 Samenwerkende organisaties

De volgende organisaties dragen bestuursleden voor, en benoemen de leden van het verantwoordingsorgaan en de deelnemersraad:

1. Koninklijke Nederlandse Slagersorganisatie

Postbus 1234
2280 CE Rijswijk
(070) 390 63 65
www.knsnet.nl

2. FNV Bondgenoten

Postbus 9208
3506 GE Utrecht
(0900) 96 90 (€0,10 p/m)
www.fnvbondgenoten.nl

3. CNV Vakmensen

Postbus 2550
3500 GM Utrecht
(030) 751 10 07
www.cnvvakmensen.nl

4. Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO)
Postbus 222
3500 AE Utrecht
(030) 276 99 85
www.ouderenorganisaties.nl

1.2.4 Externe partijen

Het fonds werkt samen met de volgende externe partijen.

Uitvoeringsorganisatie

Pensioenbeheer

Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.

Vermogensbeheer (Fiduciair manager)

Tot 1 oktober 2012 - Syntrus Achmea Vermogensbeheer B.V.

Vanaf 1 oktober 2012 – Kempen Capital Management

Beleggingsadministrateur (Bewaarder – custodian)

Kasbank

Vastgoedbeheer

Syntrus Achmea Vastgoed B.V.

Externe adviseurs

- M. van IJzerloo, Actor Bureau voor Sectoradvies, bestuursbureau
- M. Verheul - ICC Verheul
- A.J.M. Jansen AAG - Sprenkels & Verschuren B.V

Waarmerkende actuaris

drs. A.B. Peters-Derksen AAG

Triple A - Risk Finance Certification B.V.

Externe accountant

C.J. de Witt RA

Deloitte Accountants B.V.

Compliance officer

A. van Herk

KPMG Integrity and Investigation Services

1.3 Het bestuur

1.3.1 Samenstelling

Het paritaire bestuur is op 31 december 2012 als volgt samengesteld:

Leden werkgevers	Benoemd tot	Plaatsvervanger	Organisatie
W. van den Brink (werkgevers voorzitter)	1 januari 2014	Vacature	KNS
J.L.M. te Riele	27 september 2013	Vacature	KNS
W.T.M. Runderkamp	1 januari 2014	Vacature	KNS
A.J.G. van Baars	1 januari 2014	Vacature	KNS
W.P. Hoogenboom	15 maart 2014	Vacature	KNS
R.B.E. van Kessel	1 januari 2014	Vacature	KNS

Leden werknemers	Benoemd tot	Plaatsvervanger	Organisatie
J.E. Klijn (werknemersvoorzitter)	1 januari 2014	Vacature	FNV Bondgenoten
W.C.M. Daams-van Geyn	1 februari 2014	Vacature	FNV Bondgenoten
J.M.J.J. de Keijzer	1 januari 2016	Vacature	FNV Bondgenoten
		Vacature	FNV Bondgenoten
R.W. Vlietman	1 mei 2014	Vacature	CNV Vakmensen
F.A. van de Veen	1 juli 2014	Vacature	CNV Vakmensen

De heer W. van den Brink was in 2012 voorzitter namens de werkgevers en fungerend bestuursvoorzitter. De heer J.E. Klijn was voorzitter namens de werknemers.

De bestuurssamenstelling is in 2012 niet gewijzigd.

1.3.2 Vergaderdata, studiedagen en overige bijeenkomsten

Het bestuur heeft in 2012 acht (2011: vijf) keer vergaderd. De vergaderingen vonden plaats op 26 januari, 8 maart, 12 april, 16 mei, 20 juni, 6 september, 3 oktober en 27 november.

Het bestuur heeft collectief opleidingen gevolgd over het financieel crisisplan, beleggen in grondstoffen en opkomende landen en over governance & toezicht (Wet versterking bestuur pensioenfondsen). Tevens hebben de bestuursleden individueel diverse seminars en studiebijeenkomsten bezocht, bijvoorbeeld de SPO Opleiding Financieel Beleid (deskundigheidsniveau 2).

Individueel hebben de bestuursleden het fonds vertegenwoordigd in diverse graemia (oa. Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen, Klantenraad Syntrus).

1.3.3 Voorzittersoverleg

Het voorzittersoverleg van het fonds bestaat uit de werkgeversvoorzitter van het bestuur (W. van den Brink) en de werknemersvoorzitter (J.E. Klijn). In het voorzittersoverleg wordt de voortgang van alle acties en activiteiten van het fonds besproken en worden de vergaderingen voorbereid.

Het voorzittersoverleg heeft in 2012 viermaal plaats gevonden.

1.3.4 Financiële Commissie

De Financiële Commissie bespreekt in haar vergaderingen onder meer het beleggingsbeleid van het fonds en de beleggingsresultaten. Het bestuur van het fonds heeft de Financiële Commissie op een aantal gebieden mandaat gegeven voor het nemen van besluiten. De commissie is paritair samengesteld.

De Financiële Commissie heeft in 2012 zes (2011: vijf) keer vergaderd op 26 januari, 12 april, 5 juli, 6 september, 1 november en 12 december.

Samenstelling per 31 december 2012:

Leden	Organisatie
W. van den Brink	KNS
W.T.M. Runderkamp	KNS
J.E. Klijn	FNV Bondgenoten
F.A. van de Veen	CNV Vakmensen

Op 16 december 2011 heeft CNV Vakmensen gemeld dat de heer Vlietman terugtreedt als lid van de Financiële Commissie en is de heer F. van de Veen voorgedragen om zijn plaats in te nemen. Het bestuur heeft de heer Van de Veen per 1 januari 2012 benoemd als lid van de Financiële Commissie, waarmee De Nederlandsche Bank formeel begin 2013 mee heeft ingestemd.

1.3.5 Risicocommissie

De Risicocommissie is in de bestuursvergadering van 27 juni 2011 ingesteld. De Risicocommissie onderzoekt en beoordeelt alle risico's van en voor het pensioenfonds en geeft hierover gevraagd en ongevraagd advies aan het bestuur. De commissie is paritair samengesteld.

De Risicocommissie heeft in 2012 drie keer vergaderd op 18 januari, 25 september en 30 oktober.

Samenstelling per 31 december 2012:

Leden	Organisatie
W.P. Hoogenboom	KNS
W.T.M. Runderkamp	KNS
J.M.J.J. de Keijzer	FNV Bondgenoten
F.A. van de Veen	CNV Vakmensen

1.3.6 Communicatiecommissie

De Communicatiecommissie is in bestuursvergadering van 27 november 2012 ingesteld. De Communicatiecommissie ontwikkelt de communicatie-visie en het beleid van het fonds, beoordeelt en monitort de communicatie door het fonds, volgt de ontwikkelingen op pensioencommunicatiegebied, monitort de reputatie en het imago van het fonds en bewaakt de kosten van de communicatie-activiteiten.

De Communicatiecommissie heeft in 2012 éénmaal vergaderd op 27 december.

Samenstelling per 31 december 2012:

Leden	Fonds-orgaan	Organisatie
W.C.M. Daams-van Geyn (voorzitter commissie)	Bestuur	FNV Bondgenoten
A.J.G. van Baars	Bestuur	KNS
H.C.M. van Kempen	Deelnemersraad	CSO
B. Hoekstra	Verantwoordingsorgaan	KNS

1.4 De visitatiecommissie

De visitatiecommissie bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen en heeft als taak om ten minste eens per drie jaar het functioneren van het bestuur kritisch te bezien. De commissie is samengesteld voor de duur van de visitatie. De visitatiecommissie heeft in het voorjaar 2009 een visitatie uitgevoerd. Het bestuur houdt in haar functioneren rekening met de aanbevelingen van de commissie.

Het bestuur heeft begin 2013 een visitatieonderzoek laten verrichten door Basis & Beleid Organisatieadviseurs bv.

De rapportage hierover is in dit jaarverslag opgenomen in hoofdstuk 5.

1.5 De deelnemersraad

De deelnemersraad bestaat uit 12 leden. De leden zijn benoemd door de volgende organisaties:

- FNV Bondgenoten
- CNV Vakmensen
- Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO)

De zetelverdeling is statutair bepaald op grond van de verhouding aantal deelnemers – aantal gepensioneerden. Vanaf 2008 is deze 8 namens deelnemers, 4 namens gepensioneerden; in 2011 is dit verschoven naar 7 namens deelnemers en 5 namens gepensioneerden.

De deelnemersraad heeft het recht het bestuur te adviseren met betrekking tot alle aangelegenheden die het fonds betreffen. Over diverse besluiten dient het bestuur eerst advies aan de deelnemersraad te vragen, voor het besluit ten uitvoer te brengen.

De leden van de deelnemersraad treden conform de statutaire bepalingen aan het einde van de zittingsduur van drie jaar gezamenlijk af en kunnen herbenoemd worden.

De deelnemersraad is op 31 december 2012 als volgt samengesteld:

Namens de gepensioneerden:

Leden	Benoemd tot	Organisatie
H.C.M. van Kempen (voorzitter)	6 december 2013	Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO)
D. Knetsch	6 december 2013	CNV Vakmensen
M. Hoose (plaatsvervangend voorzitter)	6 december 2013	Tot 01-12-2012 FNV Bondgenoten Vanaf 01-12-2012 CNV Vakmensen
T.A. Tukker	6 december 2013	CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen

Namens de werknemers:

Leden	Benoemd tot	Organisatie
T. van Donselaar	6 december 2013	FNV Bondgenoten
W.A.J. Groot Kormelinck	6 december 2013	FNV Bondgenoten
J.M. Stoots	6 december 2013	FNV Bondgenoten
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen

De samenstelling van de deelnemersraad is in 2012 niet gewijzigd.

De deelnemersraad vergaderde in 2012 zes maal (2011: 4): op 28 maart, 26 april, 6 juni, 4 september, 17 oktober en 12 december. Daarnaast is op 6 juni en 12 december gezamenlijk vergaderd met het verantwoordingsorgaan en de voorzitters van het bestuur.

De leden van de deelnemersraad hebben in het verslagjaar twee opleidingsdagen gevolgd: één over samenwerking en communicatie en één over het jaarverslag en verantwoording.

Daarnaast zijn verdiepingsbijeenkomsten gevolgd over het financieel crisisplan en digitaal vergaderen.

Het verslag van de deelnemersraad is opgenomen in hoofdstuk 7.

1.6 Het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit 18 leden. De leden zijn benoemd door de volgende organisaties:

- FNV Bondgenoten
- CNV Vakmensen
- Koninklijke Nederlandse Slagersorganisatie (KNS)
- Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO)

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit de leden van de deelnemersraad, aangevuld met zes vertegenwoordigers van de werkgeversvereniging. De zetelverdeling over de drie geledingen (werkgevers, werknemers en gepensioneerden) is niet gelijk, statutair is vastgelegd dat de drie geledingen evenveel stemrecht hebben.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop dit wordt gevoerd. Daarnaast legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de "Principes voor goed pensioenfondsbestuur". Deze principes zijn op 16 december 2005 door de Stichting van de Arbeid vastgesteld. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het jaarverslag van het fonds, de jaarrekening, de bevindingen van het intern toezichtsorgaan en overige relevante informatie. De leden van de het verantwoordingsorgaan treden conform de statutaire bepalingen aan het einde van de zittingsduur van drie jaar gezamenlijk af en kunnen herbenoemd worden. Het verantwoordingsorgaan is op 31 december 2012 als volgt samengesteld:

Namens de werknemers:

Leden	Benoemd tot	Organisatie
T. van Donselaar	6 december 2013	FNV Bondgenoten
W.A.J. Groot Kormelinck	6 december 2013	FNV Bondgenoten
J.M. Stoots	6 december 2013	FNV Bondgenoten
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen

Namens de werkgevers:

Leden	Benoemd tot	Organisatie
B. Hoekstra (plaatsvervangend voorzitter)	6 december 2013	KNS
G.L. Witteveen	6 december 2013	KNS
N.J.J. van Beusekom	6 december 2013	KNS
J. van Egmond	6 december 2013	KNS
H.J. Hofmeester	6 december 2013	KNS
Vacature		KNS

Namens de gepensioneerden:

Leden	Benoemd tot	Organisatie
H.C.M. van Kempen (voorzitter)	6 december 2013	Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO)
D. Knetsch	6 december 2013	CNV Vakmensen
M. Hoose	6 december 2013	Tot 01-12-2012 FNV Bondgenoten Vanaf 01-12-2012 CNV Vakmensen
T.A. Tukker	6 december 2013	CNV Vakmensen
Vacature		FNV Bondgenoten/CNV Vakmensen

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is in 2012 niet gewijzigd.

Het verantwoordingsorgaan vergaderde in 2012 drie maal (2011: 2) te weten op 28 maart, 6 juni en 12 december. Daarnaast is op 6 juni en 12 december gezamenlijk vergaderd met de deelnemersraad en de voorzitters van het bestuur.

De leden van het verantwoordingsorgaan hebben in het verslagjaar twee opleidingsdagen gevolgd: één over samenwerking en communicatie en één over het jaarverslag en verantwoording.
Daarnaast zijn verdiepingsbijeenkomsten gevolgd over het financieel crisisplan en digitaal vergaderen.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan is opgenomen in hoofdstuk 6.

1.7 De Commissie van Scheidslieden

De Commissie van Scheidslieden bestaat uit 3 onafhankelijke leden en behandelt geschillen tegen besluiten van het fonds. Tegen besluiten van het bestuur, die geen algemene strekking hebben, is beroep mogelijk bij de Commissie van Scheidslieden. Dit recht bestaat voor betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden en werkgevers. De commissie geeft een bindend advies.

De Commissie van Scheidslieden bestaat uit drie onafhankelijke leden: een voorzitter, een lid namens de werkgevers en een lid namens de werknemers.

Deze commissie heeft voor het laatst in 2000 een geschil behandeld. Sindsdien zijn er geen geschillen aanhangig gemaakt.

1.8 Adviescommissie bezwaarschriften vrijstellingsbesluiten

De Adviescommissie bezwaarschriften vrijstellingsbesluiten adviseert het bestuur in bezwaarschriftprocedures tegen vrijstellingsbeslissingen.

Deze commissie heeft voor het laatst in 2003 het bestuur geadviseerd. Sindsdien zijn geen bezwaarschriften ingediend.

1.9 Uitbesteding & advisering

Het bestuur heeft

- de uitvoering van het pensioenbeheer uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.,
- het fiduciair beheer aan Kempen Capital Management N.V en
- de uitvoering van het vastgoedbeheer en het beleggen in hypotheek-beleggingen aan Syntrus Achmea Real Estate & Finance.

De beleggingsadministratie wordt uitgevoerd door Kasbank N.V.

Het bestuur heeft Syntrus Achmea Pensioenbeheer, Kempen Capital Management, Syntrus Achmea Real Estate & Finance en Kasbank gemandateerd voor de hieraan verbonden werkzaamheden.

Het fonds en Syntrus Achmea Pensioenbeheer hebben de afspraken betreffende uitbesteding vastgelegd in een Overeenkomst van Pensioenbeheer. Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst. Beide overeenkomsten voorzien in een procedure om de bestaande dienstverlening aan te passen of nieuwe diensten toe te voegen. In overleg tussen het bestuur en de uitvoerder worden daarover afspraken gemaakt en contractueel vastgelegd.

Het fonds en Syntrus Achmea Real Estate & Finance hebben de afspraken betreffende uitbesteding vastgelegd in een Overeenkomst van Vastgoedbeheer. Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst. Beide overeenkomsten voorzien in een procedure om de bestaande dienstverlening aan te passen of nieuwe diensten toe te voegen. In overleg tussen het bestuur en de uitvoerder worden daarover afspraken gemaakt en contractueel vastgelegd.

Het fonds en Kempen Capital Management N.V hebben de afspraken betreffende uitbesteding vastgelegd in een Overeenkomst van Vermogensbeheer. Nadere afspraken zijn vastgelegd in een Service Level Agreement.

Syntrus Achmea Pensioenbeheer adviseert het bestuur, deelnemersraad, verantwoordingsorgaan en de communicatiecommissie over juridische, financiële, actuariële, communicatie en overige pensioentechnische zaken

Kempen Capital Management en ICC Verheul adviseren het bestuur en de financiële commissie over het vermogensbeheer in de breedste zin des woords.

Sprenkels en Verschuren adviseert het bestuur en de financiële commissie op actuariel gebied.

Actor Buro voor Sectoradvies adviseert het bestuur, alle commissies, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan op alle aandachtsgebieden.

Het bestuur heeft Deloitte aangesteld om het jaarverslag en de staten voor De Nederlandsche Bank te controleren. De accountant doet verslag van zijn bevindingen in de vorm van een accountantsverslag aan het bestuur. In de bestuursvergadering, waarin de jaarstukken worden besproken, is de accountant aanwezig. De accountant voert haar controlewerkzaamheden uit aan de hand van de dossiers van de Interne Accountantsdienst van Syntrus Achmea.

Triple A Risk Finance stelt jaarlijks een waarmerkende verklaring op en is aanwezig bij de bestuursvergadering waarin de jaarstukken worden besproken.

Actor Buro voor Sectoradvies, de fondsmanager en de bestuursadviseur van Syntrus Achmea Pensioenbeheer bereiden gezamenlijk alle vergaderingen voor.

De bestuursadviseur van Syntrus Achmea Pensioenbeheer voert voor het pensioenfonds het secretariaat, postadres en archief en is eerste aanspreekpunt voor het pensioenfonds en het bestuur buiten de vergaderingen om.

2 Bestuursverslag

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk begint met de ontwikkeling van de financiële positie en enkele belangrijke ontwikkelingen. Vervolgens gaat het bestuur in op het gevoerde beleid rondom de thema's goed pensioenfondsbestuur en communicatie. Het toezicht door AFM en DNB en de transitie van het vermogensbeheer komen daarna aan bod. Afgesloten wordt met de meest relevante ontwikkelingen in 2013 en verder.

In hoofdstuk 3 wordt het financieel en beleggingsbeleid van het bestuur toegelicht.

2.2 Ontwikkelingen financiële positie

In het najaar van 2011 is de financiële positie van het fonds verslechterd, waardoor het fonds in december 2011 een lange termijn herstelplan bij de toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) heeft moeten indienen. De dekkingsraad was namelijk gedaald tot onder de vereiste dekkingsgraad waardoor er sprake was van een reservetekort. Een reservetekort houdt in dat de waarde van de beleggingen lager is dan de waarde van de pensioenen en de buffer voor algemene risico's en beleggingsrisico's samen.

In het eerste half jaar van 2012 is de financiële positie langzaam verder gedaald, een ontwikkeling die we bij alle pensioenfondsen zagen als gevolg van de neerwaartse wereldeconomie. In september werden de wettelijke voorschriften voor de waardering van de toekomstige verplichtingen van pensioenfondsen gewijzigd (de invoering van de Ultimate Forward Rate). Hierdoor werd de financiële positie als iets beter beschouwd. In het laatste kwartaal van 2012 kwam een stijgende lijn in de ontwikkeling van de beleggingen. Dit zorgde voor een betere financiële positie van het fonds.

Ook heeft het langer leven een negatieve invloed gehad op de dekkingsgraad in 2012, (via de aanpassing van de generatietabellen, waardoor de verplichtingen toenamen)

De financiële positie wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad. Op 31 december 2011 was deze 108,3%, op 1 juli 2012 101,7% en op 31 december 2012 109,4%

Helaas was de financiële situatie per 31 december 2012 nog niet voldoende om toeslagen te verlenen per 1 januari 2013.

De premie die een fonds int dient kostendekkend te zijn. Het bestuur heeft besloten om de pensioenregeling in 2013 op hetzelfde niveau te houden; de premie voor 2013 kon hetzelfde blijven voor 2012, te weten 18,8%.

2.2.1 Herstelplan

Per 30 september 2011 is het fonds in een reservetekort terechtgekomen. Als gevolg hiervan heeft het fonds in december 2011 een lange termijn (15 jaar) herstelplan vastgesteld en ingediend bij DNB.

Een herstelplan is een plan van aanpak waarin pensioenfondsen laten zien welke maatregelen zij nemen om de financiële positie te verbeteren. Ook moeten pensioenfondsen aangeven welke maatregelen zij nemen als het herstel niet lukt binnen de termijn die daarvoor staat. Bij een dekkingsgraad onder de minimaal vereiste dekkingsgraad is die termijn drie jaar. Bij een dekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad is de termijn maximaal vijftien jaar.

In het herstelplan van december 2011 is beschreven dat (uitgaande van de verhoging van de premie van 15% naar 18,8% per 1 januari 2012) zonder extra maatregelen te nemen, het fonds per 31 december 2014 uit het reservetekort zal komen.

Uit het herstelplan blijkt dus dat het fonds zich binnen de gestelde termijn zal herstellen. Het fonds zal zich bij tegenvallend herstel beraden op mogelijk te nemen maatregelen. Overigens is in het herstelplan geen rekening gehouden met een mogelijk pensioenakkoord.

Met een brief van 15 februari 2012 heeft DNB verklaard, zonder opmerkingen, in te stemmen met het herstelplan.

Het fonds evalueert direct na afloop van elk boekjaar hoe de financiële gezondheid van het fonds zich ontwikkelt ten opzichte van het herstelplan.

Het fonds evalueerde begin 2013 de stand van zaken eind 2012 ten opzichte van de verwachtingen in het herstelplan.

Het bestuur stelde vast dat het fonds naar verwachting binnen de gestelde termijnen uit het reservetekort komt. Aanvullende maatregelen zijn niet nodig gebleken.

2.2.2 Financieel crisisplan

Naar de mening van DNB waren veel pensioenfondsen tijdens de kredietcrisis onvoldoende voorbereid op een snelle verslechtering van de financiële positie. Daarom moeten sinds 2012 alle pensioenfondsen verplicht als onderdeel van de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN), een financieel crisisplan opstellen.

Het financiële crisisplan geeft aan welke acties het fonds onderneemt in een crisissituatie. Dit is een ander plan dan het herstelplan. Het herstelplan geeft aan hoe het fonds de huidige financiële positie verbetert. Het crisisplan beschrijft hoe het fonds omgaat met een plotselinge verandering in de economische situatie (de "schokbestendigheid") van het fonds.

Het bestuur is hiermee begin 2012 aan de slag gegaan. Nadat ook de deelnemersraad positief had geadviseerd is het financieel crisisplan in april vastgesteld en aan de ABTN is toegevoegd.

DNB en AFM evalueerden in de loop van 2012 de kwaliteit van financiële crisisplannen van verschillende pensioenfondsen. Ze publiceerden in december 2012 een document met voorbeelden van good and bad practices. De toezichthouders verwachten dat fondsen hun crisisplannen daarmee verbeteren.

Het bestuur heeft in maart 2013 wijzigingen in het financieel crisisplan besproken aan de hand van de aanbevelingen.

2.2.3 Vervallen Slagersinlegvel

In juni 2010 is een overeenkomst inzake het vervallen van het Inlegvel Slagerijpersoneel in de CAO voor personeel van grootwinkelbedrijven in levensmiddelen (VGL-CAO) per 1 april 2008 afgesloten tussen de volgende sociale partners: VGL (de werkgeversorganisatie van de VGL-CAO: Vereniging van Grootwinkelbedrijven in Levensmiddelen), KNS, FNV Bondgenoten, CNV Dienstenbond en CNV Vakmensen. In deze overeenkomst staan afspraken die de uitvoering van onder andere de pensioenregeling van het fonds raken.

Het Georganiseerd Overleg Slagersbedrijf heeft Syntrus Achmea Pensioenbeheer verzocht om projectmatig uitwerking te geven aan de overeenkomst van juni 2010. Dit project is in de zomer van 2011 gestart en heeft geleid tot een bespreking op 17 november 2011 tussen een vertegenwoordiging van het bestuur van het fonds en een vertegenwoordiging van het bestuur van het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf (hierna afgekort als BPF-L). Daarin zijn de volgende afspraken gemaakt ten aanzien van pensioen:

- Werknemers van voor 1950 vallen buiten het blikveld van de overeenkomst en blijven daarom bij het huidige pensioenfonds.
- Er vindt een overgang plaats van BPF-L naar het fonds met terugwerkende kracht tot (maximaal) 1 april 2008 van werknemers van VGL-leden, die werkzaam zijn in een centrale slagerij.
- De overgang vindt alleen dan plaats indien en voor zover er op 31 december 2011 sprake is van een actief deelnemerschap aan BPF-L.
- Werknemers die hun voorwaardelijk recht op de overgangsmaatregel van BPF-L dreigen te verliezen door de overgang, houden het uitzicht op dat recht.
- De financiering van de aanspraken over de periode 1 april 2008 en 31 december 2011 wordt tussen de fondsen onderling geregeld. Met andere woorden: de door BPF-L geïnde premies over de periode 1 april 2008 (voor wat betreft de premies voor de overgangsmaatregel geldt 1 januari 2006) tot en met 31 december 2011 worden overgedragen. Werkgevers en werknemers worden op deze manier niet geconfronteerd met financiële en administratieve lasten.

Begin maart is een overeenkomst tussen cao-partijen Levensmiddelen en Slagers gesloten over de toepassing van de werkingssferen van de verplichtstellingen van de beide pensioenfondsen. Het recht van de betrokken werknemers is in het pensioenreglement vastgelegd.

In mei 2012 hebben de betrokken werknemers (167) een eerste brief ontvangen vanuit het fonds, in augustus/september 2012 zijn de deelnemers opgenomen in de administratie van het fonds en hebben ze hun UPO ontvangen.

2.2.4 Overgangsregeling Inkoop oude diensttijd

Met de vut of vervroegd pensioen gaan is sinds 1 januari 2006 niet meer mogelijk voor mensen die geboren zijn na 1949. De regelingen voor vervroegd uitreden zijn daarom destijds aangepast. Bij de afschaffing van VUT en prepensioen hadden werkgevers en werknemers in 2006 en 2007 de mogelijkheid om arbeidsvoorwaardelijke afspraken te maken over extra pensioenopbouw over verstreken dienstjaren (hierna: 'VPL' Vut, Prepensioen, Levensloop).

Cao-partijen maakten een overgangsregeling om de overgang naar pensioen op 65 jaar geleidelijker te laten verlopen. Werknemers die geboren zijn in de jaren 1950 tot en met 1981 en die in dienst waren zowel op 31 december 2006 als op 1 januari 2007, krijgen op bepaalde tijdstippen extra ouderdoms- en partnerpensioenaanspraken bij het fonds. Het fonds koopt deze extra pensioenaanspraken in. Daardoor wordt het ook voor deze werknemers mogelijk om eerder met pensioen te gaan dan 65 jaar. De inkoop van extra pensioenaanspraken is niet vanzelfsprekend en gebeurt alleen als de deelnemer nog steeds in dienst is van een aangesloten slagers-onderneming. Per 31 december 2011 heeft de eerste inkoop plaatsgevonden van 1/3 deel, op 31 december 2016 en op 31 december 2021 volgen de volgende delen. Als de deelnemer eerder dan 31 december 2021 met pensioen gaat, worden in één keer de extra pensioenaanspraken ingekocht.

In 2007 zijn afspraken gemaakt over de financiering van de pensioenregeling waaronder de overgangsregeling. Vanaf dat moment droegen werknemers bij aan de premie voor de basisregeling. Verder zouden de werkgevers na afloop van de VUT regeling 2% van het salaris aan premie betalen voor de overgangsregeling. De resterende financiering kwam ten laste van het fondsvermogen, dat op dat moment relatief groot was met een dekkingsgraad van 165% eind 2007.

In de zomer van 2012 stelde het bestuur vast dat de financiering van de overgangsregeling aangepast dient te worden, omdat deze niet meer sluitend was. Hierover is in oktober een brief toegezonden aan cao-partners. Aan cao-partners werd gevraagd om nu eerst een toezegging te doen om zorg te dragen voor een sluitende financiering; ongeacht hoe dat er op enig moment uitziet. Tegelijkertijd werd aan cao-partners gevraagd om in 2013 met het bestuur te overleggen over het aanpassen van de financieringsafspraken. De toezegging is door cao-partners met een brief van 26 november 2012 gedaan.

Naast voorgaande ontwikkeling, deed de toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) in de zomer van 2012 een steekproef naar de uitvoering en financiering van VPL-regelingen. Het fonds nam deel aan deze steekproef.

In oktober 2012 maakte De Nederlandsche Bank aan alle pensioenfondsen in een sectorbrief duidelijk dat zij van mening is dat de financiering van VPL-regelingen niet goed genoeg gescheiden is van de financiering van de pensioenrechten.

Het bestuur heeft dit eind 2012/begin 2013 onderzocht en besloot op 17 januari 2013 om de financiering aan te passen en de afspraken met cao-partijen beter vast te leggen. Het bestuur heeft deze besluitvorming op 18 januari aan DNB gemeld, waarna DNB op 15 februari 2013 reageerde deze besluitvorming *niet* acceptabel te vinden.

Op het moment van schrijven (juni 2013) is het bestuur nog met DNB in overleg. Deze discussie betreft echter voornamelijk de hoogte van de cijfers. Over de boekhoudkundige verwerking zijn bestuur en DNB het met elkaar eens: een bestemmingsreserve past beter bij de VPL-regeling. Vooruitlopend op de definitieve uitkomst van de discussie met DNB is daarom per 31 december 2012 de boekhoudkundige verwerking al in lijn gebracht met de nieuwe inzichten. De som van de oude 'overige voorziening' en 'bestemmingsreserve' zijn samengevoegd in een nieuwe 'bestemmingsreserve VPL'. Kort gezegd: andere naamkaartjes maar geen andere cijfers. Indien de discussie met DNB nog leidt tot andere inzichten dan zullen de eventuele gevolgen daarvan in boekjaar 2013 verwerkt en toegelicht worden.

2.3 Goed pensioenfondsbestuur

2.3.1 Deskundig en competent pensioenfondsbestuur

Het bestuur hecht er groot belang aan dat het fonds op deskundige wijze wordt bestuurd. Hoe zij hier vorm aan geeft wordt afgesproken in een deskundigheidsplan. In dit plan staat het beleid rondom deskundigheid en zijn afspraken gemaakt over opleidingen om de kennis op peil te houden en te optimaliseren. Voor zowel ieder bestuurslid afzonderlijk als voor het bestuur als collectief geldt een minimumniveau.

Het bestuur inventariseert jaarlijks in hoeverre zij als geheel aan de collectieve deskundigheidseisen voldoet. In februari 2010 heeft het bestuur een deskundigheidstoets op het niveau 2 afgelegd. Op elk aandachtsgebied voldoen minimaal twee bestuursleden aan deskundigheidsniveau 2. Hiermee is voldaan aan de deskundigheidseis van het bestuur als collectiviteit. In 2012 heeft het bestuur collectief opleidingen gevolgd over het financieel crisisplan, beleggen in grondstoffen en opkomende landen en over governance & toezicht (Wet versterking bestuur pensioenfondsen).

Tevens hebben de bestuursleden individueel diverse seminars en studiebijeenkomsten bezocht, bijvoorbeeld de SPO Opleiding Financieel Beleid (deskundigheidsniveau 2).

Per 1 januari 2011 is de nieuwe Beleidsregel deskundigheid van DNB en AFM in werking getreden. In april heeft de Pensioenfederatie dit uitgewerkt in de 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur'. Op basis hiervan heeft het bestuur het deskundigheidsbeleid aangepast, functieprofielen vastgesteld en een procedure voor de aanname van nieuwe bestuursleden bepaald.

Belangrijkste wijzigingen hierbij zijn dat naast deskundigheid ook naar competenties van (kandidaat-)bestuursleden gekeken gaat worden, dat bestuursleden niet meer eenzijdig door werkgevers- en werknemersorganisaties worden benoemd, maar worden voorgedragen en dat nieuwe bestuursleden en wijzigingen van functie (bijvoorbeeld een bestuurslid, die voorzitter of lid van de Financiële Commissie wordt) aan de vastgestelde functieprofielen worden getoetst. Ten slotte wordt ook ingegaan op de benodigde tijd en de optie van het werken met aspirant-bestuursleden.

2.3.2 Gedragscode

De bestuursleden onderschrijven de gedragscode voor bestuursleden. De code omvat zaken zoals hoe om te gaan met vertrouwelijke informatie, relatiegeschenken en mogelijke belangenverstrengeling. De gedragscode voldoet aan de eisen van de Wet Financieel Toezicht. Over de naleving van code rapporteren de leden aan de compliance officer. De compliancewerkzaamheden worden uitgevoerd door KPMG Integrity & Investigation Services. De compliance officer van het fonds heeft een rapportage opgesteld, waarbij geconcludeerd is dat de bestuursleden in 2011 de gedragscode hebben nageleefd.

2.3.3 Intern toezicht

In 2009 heeft de visitatiecommissie onderzoek verricht en aanbevelingen gedaan aan het bestuur. Het bestuur houdt in haar bestuurlijk functioneren rekening met de aanbevelingen.

In 2010 en 2011 heeft het bestuur geen visitatieopdracht verstrekt aan de visitatiecommissie.

Begin 2012 heeft het bestuur besloten om een visitatiecommissie opnieuw het functioneren van het bestuur kritisch te bezien. Het visitatieonderzoek is begin 2013 verricht door Basis & Beleid Organisatieadviseurs bv.

De rapportage hierover is in dit jaarverslag opgenomen in hoofdstuk 5. Daar reageert ook het bestuur op de bevindingen en aanbevelingen.

2.3.4 Zelfevaluatie

Ieder bestuur van een pensioenfonds is verplicht tot periodieke zelfevaluatie. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden/te verbeteren. De grote lijn van de zelfevaluatie van het eigen functioneren houdt in dat het bestuur onder elkaar zijn functioneren bespreekt, beoordeelt en terugkoppelt. Het bestuur trekt conclusies, maakt afspraken en bewaakt het nakomen van die afspraken. Het bestuurlijk functioneren in al zijn facetten dient aan de orde te komen.

Het bestuur van het fonds heeft in 2012 besloten in 2013 opnieuw een zelfevaluatie uit te voeren.

2.3.5 Risicobeheer

In een traject met enkele bijeenkomsten, bijgestaan door adviseurs, heeft het bestuur in 2010 de risico's voor het fonds in beeld gebracht en vastgesteld hoe zij daar mee omgaat. Het bestuur weegt bij haar besluitvorming de factoren die de koers ten negatieve of ten positieve kunnen beïnvloeden. De mogelijke risico's zijn tegen het licht gehouden, ze zijn gewogen en de richting van de te nemen beheersmaatregelen is bepaald.

Voor het identificeren van risico's binnen het fonds waren de door DNB in de FIRM risico-inventarisatiemethode genoemde en in het FTK gedefinieerde risicocategorieën het uitgangspunt. De twee hoofdrisicogebieden (financieel en niet-financieel) kennen een aantal subrisico's, dat gebruikt is om een gedetailleerdere inschatting te maken van het risico. Het bestuur onderscheidt de volgende risicocategorieën:

Niet-financiële risico's:

- besluitvorming
- pensioenregeling, ABTN
- uitvoering van de regeling(-en) en SLA-management hierop
- uitbestedingbeleid
- IT
- integriteit
- juridisch en compliance

Financiële risico's:

- omgeving
- asset allocatie
- rente
- valuta
- liquiditeit
- inflatie
- prijswolatiliteit
- correlatie
- concentratie
- markliquiditeit
- kredietrisico
- verzekeringstechnisch risico
- vastgoedbeheer

In dit jaarverslag worden de belangrijkste financiële risico's toegelicht in paragraaf 3.7.

Er zijn geen onverwachte zaken boven tafel gekomen. Doordat het voltallige bestuur intensief met deze thematiek bezig was, is een completer beeld van het risicoveld en de beheersmaatregelen ontstaan.

In 2011 is het bestuur verder gegaan met de afbakening van het risicokader, welke risico's wel en welke niet aanvaardbaar zijn, en de keuze van de beheersmaatregelen. Op deze wijze werkt zij aan het in control zijn en in control blijven.

Besloten is om toe te werken naar een continu beleid, een integrale aanpak, een risicomanagement structuur. Om dit te bereiken is een bestuurlijke Risicocommissie aangesteld die hiermee aan de slag is gegaan.

Begin 2012 is op advies van de Risicocommissie besloten om een risicobeheersings-systeem op te zetten, waarmee de risico's inzichtelijk worden gemaakt en gemonitord kunnen worden.

In 2012 heeft de Risicocommissie in een aantal vergaderingen dit systeem gevuld; in 2013 moet door het bestuur besloten worden op welke wijze het bestuur met het systeem gaat werken.

2.4 Communicatie

De pensioenfondsen hadden in 2012 onverminderd veel aandacht van de media. De verslechtering van de financiële positie bij veel fondsen en berichtgeving over mogelijke ingrepen zoals korting van pensioenen bij een aantal fondsen brachten onrust bij gepensioneerden en deelnemers. Het fonds hoorde in 2012 niet bij de fondsen die (voorgenomen) besluiten moesten nemen over het korten van pensioenen, maar moest wel de premie per 1 januari 2012 verhogen en kon per 1 januari 2013 voor het vierde jaar op rij geen toeslagen verlenen. Het bestuur heeft diverse middelen ingezet om met belanghebbenden te communiceren.

Het bestuur zag de aandacht voor communicatie in 2012 alleen maar toenemen. Naar aanleiding hiervan is in oktober besloten tot de instelling van een bestuurlijke communicatiecommissie. De commissie heeft als opdracht gekregen om de communicatie-visie en het beleid van het fonds door te ontwikkelen, de communicatie door het fonds te beoordelen en te monitoren, de ontwikkelingen op pensioencommunicatiegebied te volgen, de reputatie en het imago van het fonds te monitoren en de kosten van de communicatie-activiteiten te bewaken.

De commissie is bewust breed samengesteld uit bestuursleden, leden van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan, een lid namens de werkgeversvereniging KNS en de communicatie-afdeling van Syntrus Achmea. De commissie heeft op 27 december 2012 voor de eerste maal vergaderd.

Wat heeft het fonds aan communicatie gedaan?

Het fonds besteedt veel aandacht aan goede en heldere communicatie over het beleid, ontwikkelingen op pensioengebied en de gevolgen voor individuele deelnemers, oud deelnemers en gepensioneerden.

Het fonds heeft in 2010 een onderzoek laten verrichten bij 5000 deelnemers naar de effectiviteit van de communicatie-uitingen en naar het pensioenbewustzijn. Dit onderzoek was een vervolg op de nulmeting die in het najaar van 2008 gehouden is. De inzichten uit dit onderzoek zijn meegenomen in het de aanpassing van het communicatiebeleidsplan. Het communicatiebeleidsplan is in 2011 geüpdate.

De jaarlijkse communicatie-doelen zijn uitgewerkt in een communicatiejaarplan. Hierin staan welke specifieke communicatieactiviteiten voor de verschillende doelgroepen zijn gepland en op welke trends en ontwikkelingen het fonds dat jaar nader ingaat. Deze activiteiten zijn een aanvulling op de gebruikelijke communicatie met belanghebbenden zoals bij voorbeeld het jaarlijkse pensioenoverzicht.

In 2012 heeft het fonds onder meer het volgende op communicatie-gebied uitgevoerd:

Nieuwsbrief "Uw Pensioen".

In februari hebben deelnemers, gepensioneerden en werkgevers van het fonds een nieuwsbrief ontvangen. Hierin is uitgelegd hoe het fonds er voor stond en is het herstelplan uitgelegd. Ook is aandacht besteed aan de verhoging van de premie per 1 januari 2012, de reglementswijzigingen per 1 januari 2012 en de Pensioenplanner voor de deelnemers.

Website van het fonds.

De website van het fonds (www.pensioenslagers.nl) is gedurende het jaar uitgebreid en actueel gehouden en wordt als centraal communicatiemedium gehanteerd. Regelmatig zijn actuele nieuwsberichten geplaatst over o.a. de financiële situatie van het fonds, het pensioenakkoord, het UPO.

Berichtgeving over de financiële positie

In februari is aan alle deelnemers en gepensioneerden een brief verzonden over de financiële positie en de boodschap dat de pensioenen niet gekort worden.

In december is aan alle deelnemers, gepensioneerden en werkgevers een brief verzonden over de verhoging van de premie per 1 januari 2012, de gedaalde dekkingsgraad en het reservetekort. Tevens is uitgelegd dat er geen toeslagverlening per 1 januari 2012 mogelijk is, en dat de pensioenregeling hetzelfde blijft.

Pensioenconsultants

De pensioenconsultant richt zich op werkgevers en werknemers. Hij bezoekt bedrijven om uitleg te geven over de inhoud van de pensioenregeling en over de voor werkgever van belang zijnde administratieve processen. In 2012 hebben de consultants

opnieuw diverse bedrijven bezocht, voorlichtingsbijeenkomsten voor werknemers georganiseerd en gastcolleges voor de Stichting Slagers Vakopleiding (SVO) verzorgd.

In 2011 heeft het bestuur besloten om als proef de pensioenconsultants in te zetten voor looncontroles bij een aantal werkgevers. De proef is gericht op werkgevers die vereiste deelnemersgegevens niet (goed) aanleveren. De rechtsgrond voor de looncontrole is de Wet BPF en artikel 7 lid 2 van het Uitvoeringsreglement. De looncontroles zijn in 2012 en 2013 voortgezet.

Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

In het UPO 2012 zijn een aantal verbeteringen doorgevoerd:

- Ieder UPO is uitgebreid met tekstkaders en een toelichting op taalniveau B1. Bovendien stond op ieder UPO een QR-code die direct doorverwees naar een aparte landingspagina voor deelnemers op de website.
- Op de website is een speciale landingspagina UPO voor deelnemers ontwikkeld. Hierop staat een voorbeeld-UPO, veelgestelde vragen over het UPO en een korte enquête om te controleren of het UPO duidelijk was voor deelnemers. Via een dynamische banner op de homepage van de website en via de QR-code was de landingspagina bereikbaar.
- Voor werkgevers is er een toolkit ontwikkeld. Via de landingspagina voor werkgevers konden werkgevers zelf hun stukken uit de toolkit downloaden. De toolkit bestond uit een artikel dat werkgevers konden plaatsen op hun eigen intranet of in hun nieuwsbrief aan werknemers. Bovendien was er een poster ontwikkeld die werkgevers op konden hangen in bijvoorbeeld de kantine.

2.5 Toezichthouders AFM en DNB

2.5.1 Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten, waaronder het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid.

Het fonds is transparant over kosten

Begin 2011 is door de AFM het onderzoek 'Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht' gepubliceerd. Dit betreft een verkennend onderzoek naar de hoogte van administratie- en beleggingskosten van pensioenregelingen bij pensioenfondsen in Nederland. De belangrijkste bevindingen luiden:

- Kosten hebben een grote invloed op het ouderdomspensioen.
- De kosten van pensioenfondsen van gelijke omvang verschillen sterk, zeker de administratiekosten.
- Vooral kleine tot middelgrote pensioenfondsen kunnen nog kosten besparen door schaalvoordelen te benutten en regelingen tegelijk te vereenvoudigen.
- Veel pensioenfondsen rapporteren niet alle kosten.

Het fonds vindt transparantie over kosten ook van groot belang. Begin 2012 is besloten dat in het jaarverslag aandacht besteed gaat worden aan de uitvoeringskosten. In dit jaarverslag wordt op meerdere manieren informatie over de kosten van de pensioenregeling gegeven. Behalve dat de totale kosten in het jaarverslag worden weergegeven, is ook informatie over kosten per deelnemer dan wel het (gemiddelde) belegd vermogen opgenomen.

In paragraaf 3.4. worden de kosten voor het pensioenbeheer verder gespecificeerd, in paragraaf 3.8.3 voor vermogensbeheer.

2.5.2 De Nederlandsche Bank (DNB)

DNB is als toezichthouder belast met het prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector.

Het fonds legt structureel alle wijzigingen in statuten, reglementen, ABTN en de jaarstukken voor aan DNB.

Daarnaast heeft het fonds DNB met de voorgeschreven maand- en kwartaalrapportages geïnformeerd over de financiële situatie van het fonds en is in februari voor de eerste maal het herstelplan geëvalueerd.

Het fonds heeft meegewerkt aan diverse onderzoeken

2.6 Transitie vermogensbeheer

Vanaf 1 september 2012 heeft Kempen Capital Management N.V. het fiduciair beheer van de beleggingsportefeuille van het fonds overgenomen van Syntrus Achmea Vermogensbeheer.

De beleggingsportefeuille zoals die per 31 augustus 2012 bestond is in de transitieperiode (de periode van 1 september tot eind december) van samenstelling gewijzigd conform een vooraf opgesteld transitieplan. De belangrijkste wijzigingen hierbij waren:

- Enkele aanpassingen in het beleggingsbeleid, zoals de normwegingen van beleggingscategorieën m.n. binnen vastrentende waarden categorieën
- Vervanging van een aantal vermogensbeheerders
- Vervanging van de portefeuillestructuur bestaande uit een beleggingsportefeuille met separate rente-overlay door enerzijds een matchingportefeuille ter afdekking van het renterisico en anderzijds een rendementsportefeuille die erop gericht is een additioneel rendement te behalen ter financiering van de indexatie en het zo laag mogelijk houden van de pensioenpremie.

Gedurende de transitie is aangestuurd op een zo efficiënt mogelijke omzetting van de bestaande portefeuille invulling naar de nieuwe portefeuille met het behoud van marktexposure naar de verschillende beleggingscategorieën. Tijdens de uitvoering van de transitie is het transitieplan op punten wel bijgestuurd, onder andere door wijziging van de marktomstandigheden.

De transitiekosten bedroegen in 2012 in totaal 1,7 miljoen euro, hetgeen lager is dan de oorspronkelijke raming. De kosten worden met name veroorzaakt door de inrichting van de matchingportefeuille, en kunnen worden verklaard door enerzijds de turbulente situatie op de obligatiemarkten en anderzijds de bijsturing van de portefeuille waartoe gedurende de transitieperiode is besloten.

2.7 Ontwikkelingen in 2013 en verder

Nota Bene: Deze paragraaf is opgesteld naar de stand van zaken per 1 mei 2013.

2.7.1 Overgang naar een ander pensioenadministratiesysteem (MAIA)

De fondsadministratie is thans bij Syntrus Achmea Pensioenbeheer ondergebracht in het administratie systeem Pensas. Syntrus Achmea heeft er voor gekozen om de fondsadministratie in 2013 onder te brengen in het administratie systeem MAIA. Na een zorgvuldige afweging is het bestuur akkoord gegaan met de migratie naar het administratie systeem MAIA. Het bestuur heeft daarbij wel aangegeven dat de keuze tot migratie en de keuze voor het systeem MAIA door Syntrus Achmea is gemaakt. Voor de begeleiding van de voortgang van de migratie van de fondsadministratie naar administratie systeem MAIA is een klantregiegroep samengesteld. Deze klantregiegroep heeft in 2012 tweemaal vergaderd over de migratie naar MAIA. Door de klantregiegroep is in de vergaderingen het migratieplan, de voorbereiding, de aanpak en de planning besproken. Aan de klantregiegroep namen deel: Syntrus Achmea, Deloitte, Sprenkels & Verschuren en een afvaardiging van het bestuur.

2.7.2 Verhoging pensioenleeftijd, nieuwe fiscale grenzen

Sinds 2010 discussiëren sociale partners en de overheid over een nieuw pensioenstelsel. In juni 2011 sloten sociale partners en de overheid een Pensioenakkoord. Dit Pensioenakkoord betrof zowel de AOW als het pensioen met als doel het opvangen van de stijgende levensverwachting en financiële schokken. De AOW is een verantwoordelijkheid van de overheid. Maar pensioen is een arbeidsvoorwaarde en ligt daarmee voor een groot deel binnen de verantwoordelijkheid van sociale partners. De overheid stelt voor het aanvullend pensioen wel de fiscale grenzen vast. Die grenzen bepalen of en in hoeverre het pensioen fiscaal gefaciliteerd wordt.

Bij een nieuw pensioenstelsel horen nieuwe communicatieregels. Het perspectief van de deelnemer staat centraal. Er komen meer mogelijkheden voor pensioenfondsen om van hun communicatie maatwerk te maken en te werken met digitale communicatie. Deze regels komen te zijner tijd in de Pensioenwet.

2.7.3 Verhoging AOW leeftijd

Sinds 1 april 2012 gaat de AOW in vanaf de 65ste verjaardag in plaats van de eerste dag van de maand waarin de verjaardag valt. Daardoor ontstaat een inkomensgat bij mensen met vut, prepensioen of vroegpensioen. Het VUT-fonds in de slagerssector (STIVUS) heeft in 2012 besloten dit gat te compenseren met een extra uitkering

In het Pensioenakkoord waren afspraken gemaakt over de stapsgewijze verhoging van de AOW-leeftijd naar 67 jaar. Maar bij de behandeling van de begroting voor 2013 besloot de overheid om de AOW-leeftijd sneller te verhogen dan in het Pensioenakkoord was afgesproken. De afspraken uit dit begrotingsakkoord zijn al in wetgeving neergelegd. De Eerste Kamer stemde op 10 juli 2012 in met deze versnelde verhoging van de AOW-leeftijd en met verhoging van de fiscale pensioenrichtleeftijd naar 67 jaar per 2014. De AOW-leeftijd gaat vanaf 1 januari 2013 stapsgewijs omhoog.

In september werden verkiezingen voor de Tweede Kamer gehouden. PvdA en VVD spraken in het regeerakkoord van het Kabinet Rutte II af om de AOW-leeftijd nog sneller te verhogen. Hierdoor komt de AOW-leeftijd al in 2021 op 67 jaar te liggen. De afspraken uit het regeerakkoord zijn nog niet in wetgeving vastgelegd.

Bij de in juli 2012 aangenomen verhoging van de AOW-leeftijd hoort een overgangsregeling in de vorm van een voorschotregeling. Bij het regeerakkoord werd voor mensen met een laag inkomen (tot 150% van het wettelijk minimum loon) een overgangsregeling aangekondigd. Deze regeling heeft het karakter van een bijstandsregeling.

Door de stapsgewijze leeftijdsverhogingen in de AOW sluiten de pensioenleeftijd en de AOW-leeftijd vanaf 2013 niet meer op elkaar aan. Dat vraagt om meer flexibiliteit van de pensioenfondsen in de uitvoering van hun pensioenregelingen.

Het bestuur heeft in 2012 besloten om voor 2013 nog geen wijzigingen door te voeren in de pensioenregeling omdat dat binnen de bestaande fiscale grenzen kan. Hierdoor blijft de ingangsdatum voor de pensioenuitkering uiterlijk de eerste dag van de maand

waarop de deelnemer 65 jaar wordt. In het komende jaar zullen de aanpassingen van de AOW-leeftijd tezamen met de wijzigingen in de pensioenleeftijd opnieuw aan de orde komen in de bestuursvergaderingen.

2.7.4 Minder fiscale mogelijkheden opbouw pensioen

Bij de behandeling van de begroting voor 2013 besloot de overheid de fiscaal maximale opbouw voor pensioen per 1 januari 2014 met 0,1% te verlagen. Er is een nieuw maximum gesteld aan de maximale opbouw bij bepaalde hoogtes van de franchise. Dit besluit is in wetgeving neergelegd. De regeling van het fonds zal per 1 januari 2014 hier op aangepast moeten worden.

In oktober 2012 sloten PvdA en VVD het regeerakkoord van het Kabinet Rutte II. Hierin staat dat er een fiscaal maximale pensioenopbouw van 1,75% per jaar komt voor een middelloonregeling en 1,5% per jaar voor een eindloonregeling. Daarnaast is in het regeerakkoord een bovengrens van 100.000 euro ingesteld voor de fiscale aftrekbaarheid van de premies voor de aanvullende pensioenen. Het kabinet wil deze besluiten per 1 januari 2015 van kracht laten worden, maar ze zijn nog niet in wetgeving vastgelegd.

De huidige pensioenregeling van het fonds kent geen bovengrens.

Recent is een Sociaal Akkoord gesloten door werkgeversorganisaties en werknemersorganisaties verenigd in de Stichting van de Arbeid (STAR) met het kabinet. De uitwerking van dit akkoord loopt nog. In het jaarverslag van 2013 komen wij hier uiteraard op terug.

2.7.5 Nieuw financieel toetsingskader voor pensioenfondsen

De financiële regels voor pensioenfondsen staan in het Financieel Toetsingskader (FTK). Dat FTK is onderdeel van de Pensioenwet. Sociale partners en de overheid spreken over nieuwe financiële regels voor pensioenfondsen. De reden voor nieuwe financiële regels is dat het in de huidige financiële situatie moeilijk is om de verwachte pensioenuitkering te garanderen. Bovendien verwachten werknemers dat hun pensioen meestijgt met de inflatie, maar de pensioenregelingen zijn niet zo ingericht. De overheid werkt de gemaakte afspraken uit in de nieuwe regels van het FTK.

Op dit moment zijn de contouren van een nieuw FTK nog niet helder. Er is al wel een Hoofdlijnennota waarin de uitgangspunten van het nieuwe FTK staan. De nieuwe FTK zou oorspronkelijk op 1 januari 2014 ingaan, maar eind november werd de invoering met een jaar uitgesteld naar 1 januari 2015. De huidige regels blijven daardoor een jaar langer van kracht.

Wat verandert er (wellicht) vanaf 2015?

Er komen twee soorten pensioenregelingen. Ten eerste een reëel contract, dat wil zeggen een regeling die uitgaat van een uitkering inclusief een jaarlijkse verhoging ter compensatie van de inflatie. Maar bij deze pensioenuitkering staat van tevoren niet vast hoe hoog de pensioenuitkering is. Hij ademt namelijk mee als de beurzen dalen en stijgen of als de levensverwachting stijgt. Daarnaast komen er regelingen die een vaste pensioenuitkering toezeggen. Dit heet een nominaal contract. Dat lijkt op de huidige pensioenregelingen. Maar de regels worden strenger. Daarmee wordt beoogd dat het minder vaak voor komt dat de toegezegde pensioenuitkering verlaagd moet worden. Maar de kans dat een pensioenfonds een inflatiecorrectie kan geven wordt ook lager. En ook deze pensioenregelingen moeten de stijgende levensverwachting verwerken. De koopkracht van een dergelijk pensioen is daardoor naar verwachting lager.

Met het recent overeengekomen Sociaal akkoord wordt er een keuze gemaakt voor 1 nieuw FTK en een verplicht wettelijke invaren van oude rechten in de nieuwe pensioenregelingen. Er zou ook een nieuwe discountvoet worden gerealiseerd. In het jaarverslag van 2013 komen wij hier op terug.

Het bestuur heeft besloten om samen met sociale partners in 2013 aan de slag te gaan met de keuze voor een nieuw pensioencontract.

In september 2012 werden al wel aspecten uit het nieuwe FTK van kracht om onnodig verlagen van pensioenuitkeringen te voorkomen. Eén van de (verplichte) maatregelen is de vervanging van rentetermijnstructuur voor lange duren door een Ultimate Forward Rate (UFR). Er bestaat namelijk geen goede marktrente voor een periode van twintig jaar of langer. Door het gebruik van de UFR is de dekkingsgraad van het fonds licht gestegen.

2.7.6 Pensioengerechtigden in bestuur voordat er nieuwe bestuursmodellen zijn

Pensioengerechtigden krijgen het recht om mee te besturen bij bedrijfstakpensioenfondsen. Dat nieuwe recht treedt per 1 juli 2013 in werking. Pensioenfondsen hebben vervolgens tot 1 juli 2014 de tijd om aan de wet te voldoen. Het kabinet wil de regels over governance en medezeggenschap voor pensioenfondsen eigenlijk integraal herzien. Het Wetsvoorstel Wet versterking bestuur pensioenfondsen is dan ook breder en gaat de wet over pensioengerechtigden in het bestuur van pensioenfondsen daarom uiteindelijk vervangen. Maar deze wet moet nog behandeld worden door de Eerste en Tweede Kamer. Het bestuur wacht de ontwikkelingen over de verschillende bestuursmodellen en medezeggenschap met belangstelling af. Het streven van het bestuur is dat belanghebbenden zich zoveel mogelijk vertegenwoordigd voelen in het bestuur en de verschillende andere organen van het fonds.

3 Financieel beleid

3.1 Inleiding

Het fonds wil aan zijn in paragraaf 1.2.2 omschreven doelstelling voldoen. Het is dus belangrijk dat het voldoende geld ontvangt, zodat er altijd genoeg middelen zijn om (toekomstige) uitkeringen te kunnen betalen. Het bestuur gebruikt hiervoor de beleidsinstrumenten premiebeleid, toeslagenbeleid, beleggingsbeleid en de pensioenregeling.

In dit hoofdstuk komen de eerste drie instrumenten aan de orde. De pensioenregeling komt aan bod in hoofdstuk 4.

Tevens komen in dit hoofdstuk de kosten van de uitvoering van het pensioenbeheer aan de orde, de kosten van het vermogensbeheer worden toegelicht bij het beleggingsbeleid in paragraaf 3.8.5.

Na de kosten van het pensioenbeheer geeft het bestuur inzicht in de voorzieningen en reserves. Vervolgens de actuariële analyse waarna uitgebreid wordt ingegaan op het beleggingsbeleid.

3.2 Premiebeleid

De pensioenregeling wordt gefinancierd door middel van een reglementaire doorsneepremie. Deze is vanaf 1 januari 2012 gelijk aan 18,8% van de pensioengrondslag. Uit deze premie worden ouderdomspensioenen, (tijdelijk) partnerpensioenen en wezenpensioenen gefinancierd.

Het bestuur hanteert een gedempte premiemethodiek. De gedempte premie bestaat uit de actuariel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst, de opslag voor het vereist eigen vermogen en de opslag voor uitvoeringskosten.

Gedempte en feitelijke premie 2012

De gedempte premie is gebaseerd op een rendement van 5,4%. Dit is gelijk aan het verwachte jaarlijkse rendement op de lange termijn. In 2012 bedroeg de gedempte premie €27.594 duizend (in 2011: €26.025 duizend).

De feitelijke premie bedraagt in 2012 18,8% (2011 15,00%) van de pensioengrondslag.

De werkgeversbijdrage is 11,28%, de werknemers betalen een bijdrage van 7,52%. De premie wordt volledig geïnd bij de werkgever, maar deze mag 7,52% van de premie inhouden op het salaris van de werknemer.

In 2012 bedroeg de feitelijke premie €33.718 duizend (in 2011: €26.789 duizend).

Feitelijke premie 2013

Het bestuur heeft na afstemming met sociale partners besloten om de (feitelijke) premie voor 2013 opnieuw vast te stellen op 18,8%.

3.3 Toeslagambitie en - beleid

Het bestuur streeft ernaar jaarlijks per 1 januari een toeslag te verlenen die.

- voor de opgebouwde pensioenaanspraken van de deelnemers, gelijk is aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf of aan het CBS-consumentenindexcijfer alle huishoudens afgeleid, indien deze laatste stijging hoger is;
- voor de ingegane pensioenen en de opgebouwde pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers gelijk is aan de stijging van het CBS-consumentenindexcijfer alle huishoudens afgeleid of, indien de beschikbare financiële middelen van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaten, gelijk is aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre een toeslag kan worden verleend op de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden. Het bestuur dient hierbij rekening te houden met de beschikbare middelen. Als het bestuur een toeslag verleent, geldt deze ook voor de te verkrijgen extra pensioenrechten uit hoofde van de inkoop per 1 januari 2007.

Per 1 januari 2010 is het huidige, onderstaande toeslagbeleid van kracht.

Er is gekozen voor variant D1 van de toeslagenmatrix. Er wordt onderscheid gemaakt tussen toeslagverlening aan deelnemers enerzijds en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden anderzijds, voor wat betreft de maatstaf.

Het bestuur hanteert als leidraad voor toeslagverlening de volgende staffel:

- bij een dekkinggraad lager dan 125% wordt er geen toeslag verleend;
- bij een dekkinggraad tussen 125% en 155% ontvangen deelnemers een toeslag gelijk aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf of een toeslag gelijk aan het CBS-consumentenindexcijfer, alle huishoudens afgeleid als deze laatste hoger is dan de stijging van de lonen; en ontvangen gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden een toeslag gelijk aan het CBS-consumentenindexcijfer, alle huishoudens afgeleid;
- bij een dekkinggraad hoger dan 155% ontvangen zowel deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toeslag gelijk aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf of een toeslag gelijk aan het CBS-consumentenindexcijfer, alle huishoudens afgeleid als deze laatste hoger is.

De toeslagverlening is een voorwaardelijke toezegging: er is voor de toeslagverlening geen directe bestemmingsreserve gevormd en er wordt geen premie voor betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd

Het bestuur heeft nog geen beleid voor het op enig moment toekennen van toeslagen over eerdere jaren geformuleerd.

Toeslagverlening per 1 januari 2013

In de bestuursvergadering van 27 november 2012 heeft het bestuur besloten om geen toeslag te verlenen per 1 januari 2013. Zij ging hierbij uit van de geschatte dekkinggraad van 108,9% per eind oktober 2012.

Overige aanpassingen per 1 januari 2012

- De grondslag van de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid is verhoogd met 1,75%; dit in overeenstemming met de cao-ontwikkeling.
- Het saldo van de gemoedsbezwaarden is verhoogd met 0,6%; conform de reglementaire bepaling.
- De grondslag voor de pensioenopbouw bij vrijwillige voortzetting is verhoogd met 2,25%; conform de reglementaire bepaling.

Realisatie ambitie

Tot en met de toeslagverlening per 1 januari 2009 is de ambitie volledig gerealiseerd (cao-loonstijging of inflatie).

Bij de toeslagverlening per 1 januari 2010 was de ambitie het geven van de prijsindexatie (=inflatie), vanaf de toeslagverleningen per 1 januari 2011 is de ambitie zoals hiervoor is weergegeven.

Onderstaand is de toeslagverlening ten opzichte van de ambitie weergegeven vanaf de toeslagverlening per 1 januari 2010.

		Toeslag per 1-1-2013	Toeslag per 1-1-2012	Toeslag per 1-1-2011	Toeslag per 1-1-2010
Actieve deelnemers	Ambitie	2,1%	2,5%	1,4%	0,1%
	Realisatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Pensioengerechtigden	Ambitie	2,1%	2,5%	1,4%	0,1%
	Realisatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gewezen deelnemers	Ambitie	2,1%	2,5%	1,4%	0,1%
	Realisatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

3.4 Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het fonds maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2012 € 3.054. duizend (2011 € 4.292 duizend). Omgerekend is dit € 136,42 per deelnemer en gepensioneerde. (2011: € 193,90)

Het bedrag aan uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer bestaat uit:

Bedragen x € 1.000	2012	2011
	EUR	EUR
Kosten deelnemers en gepensioneerden	1.468	2.488
Kosten werkgevers	570	630
Kosten beheer	739	986
Kosten bestuur en overige commissies	129	120
Projectkosten	148	68
Totaal	3.054	4.292

Toelichting

- De kosten van de deelnemers en gepensioneerden hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht om de aanspraken juist te administreren en de deelnemer volledig te informeren. Denk hierbij aan de pensioentoekenningen, betalen uitkeringen, verwerken waardeoverdrachten, afkoop, helpdesk, communicatie met deelnemers/gepensioneerden.
- De werkgeverskosten hebben betrekking op de activiteiten die voortvloeien uit de contacten met de werkgever. Het gaat om kosten voor de aanlevering en verwerking van de werknemergegevens, de aanmaak van premienota's en de premie-incasso, helpdesk werkgever, communicatie met werkgever, pensioenconsulenten. Hierbij horen ook de kosten voor het aansluiten van nieuwe werkgevers.
- De kosten bestuur en overige commissies bestaan uit vacatiegeld, vergoeding voor reis- en verblijfkosten en overige kosten van het bestuur, bestuurlijke commissies (exclusief de Financiële commissie), de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan. (Overigens is besloten om de vacatieregeling per 1 januari 2013 aan te passen, om meer recht te doen aan de verzwaarde deskundigheidseisen en steeds groter wordende tijdsbesteding van met name de bestuursleden.)
- De kosten beheer hebben betrekking op kosten verbonden aan het besturen van het fonds, zoals het secretariaat van het bestuur en het inschakelen van adviseurs, actuaris en accountant. Ook vallen hieronder de kosten verbonden aan het toezicht van DNB, AFM en juridische kosten.
- De projectkosten betreffen het project Vervallen Slagersinlegvel en het project inregelen senioren- en mantelzorgregeling.

De lagere kosten in 2012 ten opzichte van 2011 zijn met name veroorzaakt door het afsluiten van een nieuwe overeenkomst met Syntus Achmea Pensioenbeheer, waarbij fors lagere kosten voor het fonds zijn overeengekomen.

Deze opstelling is in overeenstemming met de opstelling van de Pensioenfederatie in het kader van vergelijkbaarheid van pensioenfondsen.

In de jaarrekening (zie 8.6.5) is een totaal van € 3.146 duizend vermeld, het verschil á € 92 duizend zijn de kosten van de advisering inzake vermogensbeheer en de kosten van de vergaderingen van de Financiële Commissie.

3.5 Financiële paragraaf

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar.

(x € 1.000)	Pensioen vermogen	Technische voorzieningen	Dekkings- graad
	EUR	EUR	%
Stand per 1 januari	1.496.552	1.382.458	108,3
Beleggingsresultaten	162.432	21.327	
Premiebijdragen	33.718	41.190	
Uitkeringen	-31.384	-30.503	
Wijziging marktrente	-	85.259	
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	13.018	
Overige	-9.918	-3.531	
Stand per 31 december	1.651.400	1.509.218	109,4

Het saldo van baten en lasten over de afgelopen jaren kan als volgt worden geanalyseerd:

(x € 1.000)	2012	2011	2010	2009	2008
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Premieresultaat	-10.618	-11.892	-10.684	-14.083	-6.365
Interesresultaat	55.846	-105.621	15.799	78.880	-179.392
Overig resultaat	-12.364	-29.687	7.925	-39.461	-48.465
Saldo van baten en lasten	32.864	-147.200	13.040	25.336	-234.222

In verband met de stelselwijziging zijn de cijfers over 2011 en 2012 niet vergelijkbaar met voorgaande jaren. De cijfers van 2011 en 2012 zijn vergelijkbaar. De cijfers van 2010 zijn niet vergelijkbaar met de cijfers van 2009 en 2008 i.v.m. een wijziging in de grondslagen (solvabiliteitsopslag op overige voorzieningen en de herziening van verblijfkansen).

De dekkingsgraad wordt bepaald door de som van de technische voorzieningen, het stichtingskapitaal en de reserves te delen door de technische voorzieningen. Bij de berekening van de dekkingsgraad is de gevormde bestemmingsreserve in verband met benodigde solvabiliteit VPL-inkoop buiten beschouwing gelaten.

Het bestuur heeft in 2011 moeten vaststellen dat de dekkingsgraad gedaald is tot onder het conform de voorschriften in de ABTN vastgelegde vereist eigen vermogen. Op 29 november 2011 heeft het bestuur een lange termijn herstelplan vastgesteld.

De dekkingsgraad ultimo jaar (op basis van de jaarrekening) heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2012	2011	2010	2009	2008
Dekkingsgraad ultimo	109,4%	108,3%	120,6%	122,7%	120,9%

3.6 Actuariële paragraaf

3.6.1 Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

	2012 EUR	2011 EUR
Premieresultaat		
Premiebijdragen	33.718	26.789
Pensioenopbouw	-40.982	-34.349
Mutatie technische voorziening voor pensioenuitvoeringskosten	-208	63
Pensioenuitvoeringskosten	-3.146	-4.395
	-10.618	-11.892
Interesresultaat		
Beleggingsresultaten exclusief rentederivaten	173.493	13.607
Rentetoevoeging technische voorziening	-21.327	-14.675
Rentederivaten	-11.061	91.180
Wijziging markttrente	-85.259	-195.733
	55.846	-105.621
Overige resultaten		
Resultaat op waardeoverdrachten	61	414
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	628	4.259
Resultaat op uitkeringen	-810	-267
Indexering en overige toeslagen	-	-
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-13.018	-
Overige baten	1.299	1.563
Overige lasten	-101	-75
Inkoop VPL aanspraken	-423	-35.581
	-12.364	-29.687
Totaal saldo van baten en lasten	32.864	-147.200

3.6.2 Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

De solvabiliteit van het fonds van 9,4% is lager dan de vereiste solvabiliteit van 17,8%, maar hoger dan de minimaal vereiste solvabiliteit van 4,4%. Hierdoor is er sprake van een reservetekort, maar niet van een dekkingstekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB, waarbij inflatie-gerelateerde producten binnen de bepaling van het renterisico afwijkend behandeld zijn. Bij de bepaling is rekening gehouden met het liquiditeits- en concentratierisico die verband houden met de vastgoedportefeuille.

3.6.3 Oordeel van de waarmede actuaris over de financiële positie

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van "Stichting De Samenwerking", Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Amsterdam, 28 juni 2013

drs. A.B. Peters-Derksen AAG

Managing Consultant verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

3.7 Risicoparagraaf

3.7.1 ALM-studie

In 2010-2011 is door Syntrus Achmea een Asset Liability Managementstudie (ALM) uitgevoerd voor het fonds.

Met de ALM-studie maakt het bestuur de financiële risico's die het fonds op lange termijn loopt en in hoeverre de inzet van sturingsmiddelen deze risico's kan beïnvloeden, kwantitatief zichtbaar. De uitkomsten van de ALM studie zijn een hulpmiddel om te bepalen of het financiële en beleggingsbeleid aanpassing behoeft om zodanig beter te kunnen voldoen aan de lange termijn doelstellingen van het fonds. Daarmee is de ALM analyse een risicobeheersinginstrument voor het bestuur.

De doelstellingen van het fonds zijn in deze ALM-studie 'vertaald' door:

- Het veilig stellen van nominale rechten voor de deelnemers
- Het streven naar een waardevast en/of welvaartsvast pensioen
- Een stabiele en zo laag mogelijke pensioenpremie

De doelstellingen worden in de ALM studie getoetst met behulp van risico- en rendementsmaten met een horizon van 15 jaar:

Het bestuur heeft in een drietal sessies kennis genomen van de resultaten van deze ALM-studie. In oktober 2011 is het eindrapport door het bestuur vastgesteld. De adviezen hebben mede geleid tot de volgende besluitvorming door het bestuur:

- Het indexeringsbeleid is getoetst en akkoord bevonden.
- De premie voor 2011 is vastgesteld op 15% van de premiegrondslag (*besluit najaar 2010*), voor 2012 op 18,8%.
- De strategische beleggingsmix blijft gehandhaafd.
- De dynamische strategie om de renterisico's te verminderen wordt veranderd in een strategie waarin alleen swaps gebruikt worden. Swaptions worden niet meer ingezet.
- De mate van afdekking van het renterisico wordt verder uitgebouwd tot minimaal 50% van de technische voorziening.

3.7.2 Actuariële risico's

Door toepassing van de prognosetafels AG 2012-2062 met adequate correcties voor ervaringssterfte wordt gereserveerd voor een in de toekomst verwachte verbetering van de overlevingskansen (langleven risico).

Overige relevante actuariële risico's waar rekening mee wordt gehouden zijn het overlijdensrisico (kortleven risico) en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

3.7.3 Beleggingsrisico's

Het Financieel Toetsingskader ("FTK") voor pensioenfondsen is een onderdeel van de Pensioenwet. De regelgeving van het FTK werkt de economische risico's voor pensioenfondsen verbonden aan onder meer aandelen, valuta's en rente uit. Het vertaalt deze naar vereiste reserveposities en dekkingsgraden. Hiermee worden pensioenfondsen gedwongen te overwegen welk totaal risiconiveau ze kunnen of willen accepteren.

Het fonds zet, binnen de kaders van het geformuleerde risicobeleid, in op maximalisatie van het rendement op het vermogen.

Renterisico

Renterisico is het risico dat een rentebeweging de financiële situatie van het fonds negatief beïnvloedt. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen.

In 2012 heeft het fonds haar afdekkingsstrategie - gericht op het beperken van het renterisico over de pensioenverplichtingen – strategisch op 60% gehandhaafd. Wel is met de introductie van de UFR de exposure naar zeer langlopende rente-instrumenten verminderd omdat verwacht werd dat deze lange rente een stijgend verloop zou laten zien. Het verkleinen van het renterisico leidt tot een lagere vereiste dekkingsgraad voor het fonds, dan het geval zou zijn geweest zonder beperking van het renterisico.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de beleggingen aantast in termen van koopkracht. Het inflatierisico kan worden verkleind door meer inflatiegevoelige beleggingen in de portefeuille op te nemen. Keerzijde daarvan is dat zulke inflatiegevoelige beleggingen de kans kunnen vergroten dat het fonds niet aan haar nominale pensioenverplichtingen kan voldoen.

Het fonds heeft in 2012 geen inflatiegevoelige (vastrentende waarden) beleggingen in de portefeuille opgenomen. Om het inflatierisico te beheersen is vooral ingezet op een rendementsportefeuille die naar verwachting extra rendement genereert ten behoeve van de toekomstige indexatie.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden. Dit risico is voor het fonds relatief beperkt, aangezien het grootste gedeelte van de beleggingsportefeuille bestaat uit in euro's genoteerde waarden. Het resterende valutarisico is niet afgedekt.

Aandelen- en onroerend goed risico

Dit is voornamelijk het koersrisico van beleggingen in de verschillende onroerend goed en aandelenmarkten. Door dit risico te lopen wordt op de lange termijn naar verwachting een extra rendement gehaald dat het fonds gebruikt om aan haar doelstellingen te voldoen. Dit risico wordt beheerst doordat in de uitvoering wordt gezorgd voor een goede selectie van aandelen en vastgoedobjecten en spreiding over regio's en sectoren. Met het risico dat uiteindelijk overblijft wordt rekening gehouden in de ALM-studie.

Tegenpartij-/kredietrisico

Het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Om dit risico te beheersen worden de tegenpartijen nauwgezet geselecteerd en derivaten (swaps) alleen binnen een fondsstructuur ingezet om de risico's voor het fonds te beheersen. Daarnaast worden transacties over meerdere aanbieders gespreid en wordt een overzicht van de tegenpartijen in de rapportage opgenomen. Met elke tegenpartij zijn strenge onderpandvoorwaarden van kracht.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd. Ook dit risico wordt beheerst doordat de vermogensbeheerder de beleggingsportefeuille op een zodanige manier opzet dat het naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het fonds kan voldoen. Daarom is bijvoorbeeld een groot deel van de portefeuille belegd in effecten die worden verhandeld op openbare, gereguleerde markten.

Operationele risico's

Het fonds beheerst operationele risico's zoveel mogelijk door eisen te stellen aan haar dienstverleners. Daarbij kan worden gedacht aan regels voor procuratie, functiescheiding, 'chinese walls', enzovoort.

3.8 Beleggingsbeleid

3.8.1 Terugblik economie

2012 was een goed jaar voor zowel aandelen- als obligatiemarkten. Sterke resultaten werden behaald ondanks onzekerheid met betrekking tot de Eurocrisis en het herstel van de Amerikaanse economie, evenals zorgen over een vertraging van de economie in China. Hoewel geen van de structurele problemen in 2012 is opgelost, zijn vooral centrale bankiers er met onconventionele maatregelen wel in geslaagd om tijd te winnen. De maatregelen hebben ertoe geleid dat rentestanden voor kortlopende staatsobligaties in grote delen van de wereld negatief zijn geworden. Gecorrigeerd voor inflatie bieden zelfs langer lopende obligaties van een aantal landen geen positief rendement meer. Deze situatie dwingt beleggers er in zekere zin toe om meer risico te nemen om hun rendementsdoelstellingen te kunnen behalen. Dat aandelen zo sterk presteerden in 2012 is derhalve niet alleen een reflectie van de verwachting dat het in de komende jaren economisch beter zal gaan, maar ook het gevolg van een gebrek aan aantrekkelijke beleggingsalternatieven en de daarmee gepaard gaande kapitaalinstroom.

In Europa heeft de politieke samenwerking onder druk gestaan, maar is deze er sterk uitgekomen met een duidelijke boodschap vanuit de Eurozone. Draghi's "whatever it takes" heeft zorgen weggenomen bij buitenlandse investeerders omtrent het mogelijk opbreken van de EMU. Aan de andere kant van de oceaan heeft de herkozen president Obama een onstuimige jaarwisseling ervaren met de problematiek rond de "Fiscal Cliff". Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden heeft op de valreep ingestemd met een begrotingsakkoord waardoor de meest urgente kwesties afgewend zijn. Het verhaal is echter nog niet afgelopen, en zal in de eerste helft van 2013 vervolgd worden, daar het akkoord slechts uitstel van bestaande problemen betekent.

3.8.2 Gevoerd beleid en resultaat

In 2012 is het vermogensbeheer tot en met augustus uitgevoerd door Syntrus Achmea Vermogensbeheer, waarna de portefeuille in de maand september grotendeels is omgezet en overgedragen aan Kempen Capital Management N.V.

Het resultaat op de vermogensbeheerportefeuille onder beheer van Syntrus Achmea, exclusief renteoverlay en Dynamische Asset Allocatie (DAA), tot en met september 2012 kwam uit op 6,8%. Het rendement van de benchmark kwam over deze periode uit op 6,4%. Tot en met september 2012 droegen alle beleggingscategorieën positief bij aan het behaalde resultaat. De direct vastgoed portefeuille is niet verder vergroot en binnen de portefeuille hebben zich heel beperkte wijzigingen doorgevoerd. Omdat de rente over de periode tot en met september 2012 verder daalde nam de rentehedge in waarde toe ter compensatie van de waardevermindering van de pensioenverplichtingen. Hierdoor kwam het totale rendement t/m september 2012 inclusief de rentehedge overlay en DAA uit op 8,4%.

De portefeuille is in het beheer van Kempen Capital Management N.V. opgesplitst in een matchingportefeuille en een rendementsportefeuille, welke nader toegelicht worden in paragraaf 2.6. Het resultaat op de rendementsportefeuille onder beheer van Kempen Capital Management N.V. (i.e. van oktober tot en met december 2012) heeft een resultaat behaald van 0,9%, welk rendement gespiegeld wordt tegen een benchmark van 0,8%. De matchingportefeuille heeft, mede door de verdere rentedaling, een rendement behaald van 5,2%, welk resultaat gespiegeld wordt tegen een benchmark van 4,8%. De totale portefeuille van het pensioenfonds heeft van oktober tot en met december 2012 een rendement behaald van 2,3%, tegenover een ontwikkeling van de verplichtingen van 3,0%.

De meeste beleggingscategorieën droegen positief bij aan het behaalde resultaat. Het rendement van de totale portefeuille is uitgekomen op 10,8%.

3.8.3 Beheerskosten van het fonds

In april 2011 is het rapport "Kosten pensioenfondsen verdienen meer aandacht" van AFM verschenen, hierin wordt gepleit voor een helder en transparant inzicht in de kosten die pensioenfondsen maken onder andere op het gebied van vermogensbeheer.

De kosten van vermogensbeheer kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

Kosten per beleggingscategorie	Beheerskosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie-kosten	Totaal
Vastgoed	2.919	-	-	2.919
Aandelen	635	11	115	761
Private equity	259	-	-	259
Vastrentende waarden	360	-	374	734
Hedgefonds	-	-	-	-
Commodities	-	-	-	-
Overige beleggingen	26	-	-	26
Totale kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	4.199	11	489	4.699
Kosten overlay beleggingen	-	-	-	-
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	4.199	11	489	4.699
Overige vermogensbeheerskosten				
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	2.215	-	-	2.215
Kosten fiduciair beheer	93	-	-	93
Bewaarloon	53	-	-	53
Advieskosten vermogensbeheer	-	-	-	-
Overige kosten	-	-	-	-
Totaal overige vermogensbeheerskosten	2.361	-	-	2.361
Totaal kosten vermogensbeheer				7.060

De kosten van vermogensbeheer over de eerste acht maanden van 2012 die zijn versleuteld in de rendementen van de portefeuilles zijn niet in dit bedrag opgenomen, omdat deze kosten door de transitie van de vermogensbeheerder in 2012 niet betrouwbaar zijn vast te stellen.

3.8.4 Vermogensbeheerportefeuille

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in onderstaande tabel:

Bedragen x € 1.000.000	2012			2011	
	Bedrag	Percentage	Normportefeuille	Bedrag	Percentage
Aandelen	418,5	24,9%	22,0%	297,2	20,5%
Vastrentende waarden	733,7	43,7%	44,5%	618,3	42,6%
Alternatieve beleggingen	46,8	2,8%	3,5%	43,1	3,0%
Vastgoed	473,5	28,2%	30,0%	488,5	33,6%
Liquide middelen	8,2	0,4%	0,0%	4,0	0,3%
Totaal	1.680,7	100%	100,0%	1.451,1	100%
Waarde portefeuilles ter afdekking rente risico				73,5	
Totaal inclusief portefeuilles ter afdekking renterisico	1.680,7			1.524,6	

Rendementen

Onderstaande tabel geeft de performance weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin voor het fonds wordt belegd:

	2012 Q1-Q3	2012 Q1-Q3	2012 Q4	2012 Q4	2011	2011
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
Matching portefeuille			5,2%	4,8%		
Rendementsportefeuille			0,9%	0,8%		
Aandelen			2,1%	1,4%	-9,3%	-6,2%
Onroerend goed			0,2%	0,2%	2,2%	3,8%
Alternatieve beleggingen			-2,3%	-2,3%	6,9%	2,7%
Vastrentende waarden			1,3%	2,1%	3,9%	3,9%
Liquiditeiten			0%	0%	1,1%	0,9%
Totaal	6,8%	6,4%	2,3%	2,2%	0,7%	1,6%
Totaal inclusief hedgeportefeuille	8,4%				7,7%	

Vastrentende waarden

De rente op staatsobligaties in de Eurozone daalde in vrijwel alle landen en de risico-opslag op bedrijfsobligaties (investment grade en high yield) daalde eveneens. De rentes in de kernlanden (Duitsland, Nederland en Frankrijk) van de Eurozone daalden in 2012, enerzijds doordat beleggers zekerheid zochten in obligaties van landen met een hoge kredietstatus, en anderzijds doordat de inflatieverwachtingen neerwaarts bijgesteld werden vanwege de grootschalige bezuinigingsplannen van Europese overheden. Bedrijfsobligaties presteerden nog beter dan staatsobligaties aangezien deze profiteerden van zowel een dalende 5-jaars swaprente als een dalende risico-opslag (credit spread) op bedrijfsobligaties.

2012 was verder het jaar waarin de geldmarkt tarieven zijn gedaald naar nul procent. Gedurende het jaar bleef de ECB een zeer ruim geldmarktbeleid voeren, en verlaagde op 6 juli haar officiële deposito tarief naar een historisch dieptepunt van nul procent. Sindsdien zijn ook de interbancaire geldmarkttarieven verder gedaald richting de nul procent. Het rendement op vergelijkbare korte staatsleningen van AAA landen werd zelfs negatief.

Voor obligatiebeleggers was 2012 derhalve een uitstekend jaar. De dalende rentes hadden positieve rendementen ten gevolge, terwijl het wereldwijde economische klimaat verslechterde. Zo lieten de industriële productie en het vertrouwen onder bedrijven en consumenten bijvoorbeeld een neerwaartse trend zien, en liep de werkloosheid flink op in de Eurolanden.

Ondanks deze negatieve trends toonden trackers in EMU staatsobligaties (+11,2%) en Europese bedrijfsobligaties (+13,6%) goede resultaten. Het daadkrachtig optreden door centrale banken wereldwijd zorgde gedurende het jaar voor een sterke impuls voor de kapitaalmarkten. Ook buiten de Eurozone hebben schuldpapieren goede rendementen laten zien, bijvoorbeeld obligaties van opkomende markten met een rendement van +16,8%. De high yield obligaties kenden tevens een uitstekend jaar (+18,2%), doordat het aantal faillissementen zeer laag was, de risico-opslag afnam en de rente daalde.

Aandelen

Ondanks alle onzekerheid met betrekking tot de Eurocrisis, het herstel van de Amerikaanse economie en zorgen over een vertraging van de economie in China werden sterke beleggingsresultaten behaald op zakelijke waarden. De wereldwijde aandelenmarkt steeg 15% in waarde en ook opkomende markten (+17%) lieten goede resultaten zien.

Op sectorniveau valt het herstel van financiële instellingen op. Met een rendement van 30% zijn banken, verzekeraars en onroerend goed ondernemingen als groep de best presterende aandelen in 2012. De teruggekeerde rust en het verbeterde sentiment op de financiële markten hebben hier aan bijgedragen. Naast de financiële instellingen hebben tevens producenten van duurzame consumentengoederen een goed rendement laten zien van bijna 25%. Bekeken over een termijn van drie jaar valt te bezien dat de sector consumentengoederen tot de best presterende sector op de aandelenmarkt behoort, terwijl de financiële sector voornamelijk in 2012 een scherp herstel heeft laten zien. De opkomst van schaliegas (aardgas uit poreus gesteente) en een sterke groei in de winning heeft een revolutie in de energiemarkt veroorzaakt die de prijzen van aardgas sterk heeft doen dalen. Door een afgezwakte groei in de opkomende markten, en voorgenoemde stijging in schaliegasproductie, heeft het thema van schaarse grondstoffen geen dominante rol gespeeld. Een verschuiving van productie naar diensten in de opkomende landen is tevens van invloed geweest.

Alternatieve categorieën

Alternatieve beleggingen zijn beleggingen die niet direct verband houden met traditionele beleggingen zoals aandelen en obligaties. De alternatieve beleggingen van het fonds vallen onder twee categorieën: infrastructuur en private equity.

Infrastructuur

Beleggingen in infrastructuur zijn investeringen in wegen en bruggen, maar ook zeehavens, spoorwegen en luchthavens. Het fonds is geïnvesteerd via beleggingsfondsen met brede spreiding over infrastructuursectoren in Europa en Noord-Amerika. De markt van infrastructuurbeleggingen herstelde zich verder in 2012. In de Verenigde Staten lieten tevens investeringen, die afhankelijk zijn van de economische groei, zoals de havensector, herstel zien. De sector hernieuwbare energie had een drukkend effect op de waarderingen.

Private equity

Private equity zijn investeringen in niet-beursgenoteerde ondernemingen. Het fonds is geïnvesteerd in private equity via beleggingsfondsen met een duurzame insteek. De markt voor private equity zette in 2012 het herstel van 2011 door maar bleef achter bij beursgenoteerde aandelen. Dit wordt mede veroorzaakt omdat waarderingen vertraagd zijn ten opzichte van de beurs. Het aantal bedrijven dat naar de beurs ging steeg ten opzichte van het vorige jaar. Vooral technologie, financiële- en industriële waarden waren de motor achter deze stijging. 60% van deze ondernemingen was in handen van private equity inclusief venture kapitaal. Gemiddeld heeft een private equity fonds een onderneming 5 jaar in bezit waarna het waardecreatieproces is afgerond en de onderneming wordt verkocht. Een van de belangrijkste aandachtspunten binnen de private equity markt is de toename in te verkopen ondernemingen. Dit kan een drukkend effect hebben op verkoopopbrengsten in de toekomst. Een positieve ontwikkeling is dat investeerders hun belang in private equity op peil willen houden of zelfs uitbreiden.

Vastgoed

De Nederlandse economie heeft in 2012 niet dezelfde prestaties laten zien als de aandelenmarkten. Ook de vastgoedmarkt heeft een aantal tegenslagen te verduren gekregen. Zo is het herstel van de Europese kantorenmarkt in 2012 gestagneerd, blijft de

winkelmarkt achter door het lage consumentenvertrouwen en is het aantal verkochte Nederlandse woningen licht gedaald. Sinds 2008 is het beleggingsvolume op de vastgoedmarkt gedaald, en ligt het huidige niveau inmiddels meer dan 50% lager. Qua volume zijn de segmenten kantoren (-10%), winkels (-26%) gekrompen, maar is het segment overig vastgoed (+21%) zoals hotels, zorgcomplexen en parkeergarages gegroeid. Gepaard met de angst voor nieuwe afboekingen limiteren beperkte financieringsmogelijkheden de beleggingsdynamiek van de vastgoedmarkt.

De verwachting was dat de lagere huizenprijzen een relatieve huurwaardestijging ten gevolge zouden hebben. Dit is echter tegengevallen door lagere huren waar de extra leegstand debet aan was. Wanneer de markt herstelt en de leegstand terugloopt zal zich hier een inhaaleffect voordoen. Sinds het begin van de crisis zijn de huizenprijzen, gecorrigeerd voor inflatie, met 20,8% gedaald. De aanhoudende onzekerheid omtrent de koopwoningenmarkt, en de strengere eisen die gesteld worden aan hypotheekverstrekking komen het herstel van de woningen markt niet ten goede.

De winkelmarkt heeft het laagste beleggingsvolume bereikt in negen jaar, wat deels te herleiden valt naar beperkte financieringsmogelijkheden. Daarnaast is de interesse in bepaalde markten teruggelopen, en ligt de voorkeur van investeerders voornamelijk bij winkelvastgoed op een sterke locatie. Gezien het aanbod in dit segment beperkt is werd slechts een aantal transacties gerealiseerd. Op de gebruikersmarkt was sprake van een gemengd beeld, waarbij de detailhandelsomzet een lichte daling kende terwijl de supermarkten groeiende omzetvolumes en –waardes kende.

3.8.5 Verantwoord beleggen

Uitgangspunten

Het fonds geeft invulling aan een verantwoord beleggen beleid. Als uitgangspunt hanteert het fonds de principes van de Global Compact van de Verenigde Naties. Deze tien principes zijn gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie en vinden hun oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de conventies van de International Labour Organisation.

Het verantwoord beleggen beleid is op verschillende wijzen ingebed in de beleggingsportefeuille en heeft haar weerslag op verschillende onderdelen:

- Engagement; aangaan van dialoog met ondernemingen om veranderingen te bewerkstelligen.
- Uitsluiting; bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens worden uitgesloten van belegging.

Engagement

Het doel van engagement is om ondernemingen waarin het fonds is belegd aan te sporen tot beter gedrag. Middels dialoog worden ondernemingen gestimuleerd om te voldoen aan internationale richtlijnen op het gebied van milieubeleid, sociaal beleid en goed ondernemingsbestuur. De engagement wordt uitgevoerd door een onafhankelijke engagement manager, GES Investment Services.

Uitsluiting

Indien engagement niet resulteert in het gewenste effect, wordt een bedrijf uitgesloten van belegging. Bovendien kiest het fonds er voor om niet langer te beleggen in ondernemingen die direct betrokken zijn bij de productie van anti-persoonsmijnen, kernkoppen, of clusterbommen. De uitsluitingslijst ziet er per 31 december 2012 als volgt uit:

- Alliant Techsystems
- Babcock & Wilcox
- Gencorp Inc.
- General Dynamics Corp
- Hanwha Corp
- Jacobs Engineering Group
- L-3 Communications Holding
- Lockheed Martin Corp
- Poongsan Corp

- Raytheon
- Serco Group
- Singapore Technologies Engineering
- Textron

3.9 Z-score

Op 24 april 1998 is de 'Vrijstellingsregeling Wet Bedrijfspensioenfondsen' officieel in werking getreden. Deze regeling is uitgevaardigd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en heeft als belangrijkste doel ondernemingen vrijstelling te verlenen van de verplichtstelling van deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds indien de beleggingsperformance van het fonds ontoereikend is. Op basis van artikel 5 lid 1a Vrijstellingsregeling moet vrijstelling worden verleend als uit de performancetoets blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het bedrijfspensioenfonds in negatieve zin afwijkt van het rendement van de door het fonds vastgestelde normportefeuille. Volgens de vrijstellingsregeling zal de performancetoets worden toegepast over de periode 2008 tot en met 2012. Indien de uitkomst van de performancetoets lager valt dan 0, kan een werkgever vanaf 1 januari 2013 een verzoek indienen tot vrijstelling van deelname.

Over 2012 is een z-score behaald van 0,18. De performancetoets over de periode januari 2008 tot en met december 2012 bedraagt 1,76. Daarmee blijft de performancetoets ruimschoots boven het vereiste minimum van 0.

4 Uitvoering van de pensioenregeling

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling van het fonds. Daarnaast komen de wijzigingen in de statuten en reglementen die in 2012 zijn doorgevoerd aan de orde.

4.2 De pensioenregeling in 2012

Pensioensysteem

Het fonds hanteert een pensioenregeling in de vorm van een middelloonregeling. Dit betekent dat de deelnemer elk jaar pensioen opbouwt over het bruto jaarsalaris. De deelnemer ontvangt dus een pensioen dat gebaseerd is op het gemiddelde salaris dat hij heeft verdiend gedurende de deelname aan het fonds.

Werknemers die geboren zijn voor 1950 kunnen onder voorwaarden nog gebruikmaken van de VUT-regeling van de Stichting Vrijwillig Uittreden Slagersbedrijf (STIVUS). Voor werknemers die geboren zijn vanaf 1950 is het sinds 2007 mogelijk om het ouderdomspensioen te vervroegen tot maximaal de 60ste verjaardag. De deelnemer kan daarbij ook kiezen voor een deeltijdpensioen.

Voor werknemers die op 31 december 2006 en 1 januari 2007 deelnamen aan de pensioenregeling wordt onder voorwaarden extra pensioen ingekocht. Dit extra pensioen wordt op drie momenten ingekocht: op 31 december 2011, 31 december 2016 en 31 december 2021. Een van de voorwaarden is dat de deelnemer op die data nog steeds actief deelneemt aan het fonds.

Toetredingsleeftijd

Een werknemer die in dienst is bij een werkgever die is aangesloten bij het pensioenfonds, neemt vanaf de eerste dag van de maand waarin de werknemer 21 jaar wordt verplicht deel aan de pensioenregeling.

Pensioenleeftijd

De pensioenleeftijd is 65 jaar, ingaande de 1^e dag van de maand van 65 jaar worden.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag, die gebruikt wordt om de opbouw van het pensioen te berekenen, is het pensioengevend salaris min de franchise. In 2012 bedroeg de franchise €5,47 voor elk gewerkt contractuur, met een jaarlijks maximum van €10.802.

Opbouwpercentage ouderdomspensioen

Elk jaar wordt 2,05% van de pensioengrondslag opgebouwd aan ouderdomspensioen.

Opbouwpercentage partnerpensioen

Voor eventuele nabestaanden wordt een partnerpensioen opgebouwd. Het partnerpensioen bedraagt 70% van het ouderdomspensioen.

Wezenpensioen

Het halfwezenpensioen bedraagt 14% van het te behalen ouderdomspensioen en wordt uitgekeerd tot 18 jaar. Als beide ouders zijn overleden, wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Herschikken

Het omzetten van partnerpensioen (opgebouwd na 1 januari 2002) in ouderdomspensioen is mogelijk. Met ingang van 2008 is ook het recht om ouderdomspensioen om te zetten in partnerpensioen opgenomen in het pensioenreglement. Deze "uitruil" kan

plaatsvinden op de datum van pensionering. Het ouderdomspensioen kan ook (gedeeltelijk) uitgeruild worden in partnerpensioen. Dit is mogelijk bij beëindiging van de deelneming of op de pensioneringsdatum.

Premie

De te betalen premie was in 2012 18,80% van de pensioengrondslag. Hiervan kwam 11,28% voor rekening van de werkgever en 7,52% voor rekening van de werknemer.

Premievrijstelling

Als een deelnemer een WIA- of WAO-uitkering ontvangt, voorziet het pensioenreglement in een premievrije opbouw. Voor de voortzetting van de pensioenopbouw is over dit inkomensgedeelte geen bijdrage verschuldigd.

Vrijwillige voortzetting

De pensioenopbouw kan in bepaalde situaties vrijwillig worden voortgezet voor maximaal 3 jaar, waarbij de werknemer de volledige premie dient te betalen.

4.3 Wijzigingen statuten en reglementen

4.3.1 Statuten

Het bestuur heeft op 29 november 2011 besloten de statuten te wijzigen. In april 2012 zijn de wijzigingen formeel via de notaris van kracht geworden.

De statuten zijn op de volgende punten inhoudelijk gewijzigd:

- Tekstuele aanpassingen definities slagersbedrijf, reglement en werknemers (artikel 2)
- Voordracht, benoeming en ontslag van bestuursleden (artikel 8)
- Aansprakelijkheid bestuur of bestuurslid (artikel 8)
- Besluitvorming via schriftelijke voorlegging (artikel 12)

Daarnaast is besloten om diverse tekstuele wijzigingen aan te brengen.

De deelnemersraad heeft over alle wijzigingen positief geadviseerd.

4.3.2 Reglementen

In de vergadering van 27 november 2012 is besloten

A. het pensioenreglement per 1 januari 2012 als volgt te wijzigen:

- het vastleggen van het recht op de overgangsregeling voor de werknemers, die in het kader van het 'Vervallen Inlegvel' deelnemer zijn geworden aan de pensioenregeling van BPS. (artikel 47)

B. het pensioenreglement per 1 januari 2013 als volgt te wijzigen:

- nieuwe flexibiliserings- en afkoopfactoren in het reglement (artikelen 21 t/m 29)

C. het uitvoeringsreglement per 1 januari 2013 als volgt te wijzigen:

- het vastleggen van de verplichting van werkgevers om een wijziging van bedrijfsactiviteiten door te geven aan BPS. (artikel 7)

De deelnemersraad heeft over alle wijzigingen positief geadviseerd.

5 Visitatiecommissie

5.1 Gevolgde procedure

Het bestuur van BPF Slagers heeft in 2009 besloten tot het laten verrichten van een visitatie eens in de drie jaar. Zij schakelde hiervoor in 2012 een onafhankelijke visitatiecommissie in, bestaande uit Nelly Altenburg, Jaco Bouter en Ane Hoekstra. De opdracht aan deze visitatiecommissie behelsde het doen van een algehele visitatie, waarbij de PFG-principes leidend zijn voor de beoordeling van het functioneren van het bestuur en de bestuurlijke en beleidsprocessen en procedures.

5.2 Algemeen oordeel

Het bestuur van BPF Slagers heeft de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet ter verbetering van de bestuurlijke processen en procedures. De visitatiecommissie noemt hier het instellen van commissies naast de bestaande Financiële Commissie en het aantrekken van externe adviseurs. Ook voor het belang van de meer zachte kant van het besturen is aandacht. De betrokkenheid van de bestuurders is toegenomen en er is een goede onderlinge samenwerking. Deskundigheidsbevordering is een belangrijk onderwerp. Het bestuur volgt jaarlijks een intern programma en bestuursleden nemen deel aan externe bijeenkomsten en scholingen.

5.3 Aanbevelingen

Het bestuur is als het gaat om haar professionalisering op de goede weg en dat maakt het in de ogen van de visitatiecommissie mogelijk om verbeteringen, die zeker nog nodig zijn, te realiseren. Die verbeteringen kunnen wat de visitatiecommissie betreft het beste worden gerealiseerd in samenhang met een verdere uitwerking van een gezamenlijke visie op professioneel besturen en de toekomst van het fonds.

De visitatiecommissie heeft in haar rapportage een aantal verbeterpunten en adviezen opgenomen. Zo beveelt zij aan de besluitvorming beter te structureren en transparanter te maken. Daarnaast pleit zij ervoor alle besluiten, aangevuld met de aangedragen argumenten en afwegingen helder op te nemen in de bestuurs- en commissienotulen. Verder meent zij dat het bestuur de commissiestructuur zou moeten bezien, waarbij de Financiële Commissie en de samenstelling ervan een aandachtspunt is. Ook wordt aanbevolen dat een evenwichtiger taakverdeling tussen bestuursleden het overwegen waard is. Deze herijking betreft ook het vastleggen van de taken en werkwijze van de commissies en de onderlinge relatie en communicatie van die commissies met het bestuur.

De commissie dringt erbij het bestuur op aan om, mede gelet op de beloningsdiscussie, na te gaan of het bestuur uit twaalf leden moet blijven bestaan. Verder verdient de deskundigheids- en competentiebevordering en het proces dat hiertoe wordt gevolgd meer expliciete aandacht. Het zou goed zijn de zelfevaluatie – en mogelijk ook de visitatie – meer aandacht te geven en beter te structureren.

Het is goed dat er nu een commissie communicatie is. De communicatie met deelnemers kan verder verbeteren door niet alleen aandacht te geven aan een goede en tijdige informatievoorziening, maar ook aan zaken die te maken hebben met keuzes die het fonds gaat maken op korte termijn, zoals de invulling van het pensioenakkoord.

De visitatiecommissie meent dat het bestuur van BPF Slagers nog maatregelen kan nemen om beter “in control” te zijn. Het bestuur heeft niet alles goed vastgelegd, waardoor moeilijk kan worden nagaan of er gewerkt wordt zoals het bestuur het heeft bedoeld, dan wel zoals wordt vereist. Daarbij merken wij op dat de ABTN niet helemaal bijgewerkt is. Ook komt het voor dat er niet conform de ABTN wordt gehandeld. Ook in de SLA's met dienstverleners zijn afspraken te beperkt vastgelegd. De medezeggenschap, die de rol van “countervailing power” zou kunnen hebben, functioneert (nog) niet als zodanig.

De aansturing van het fonds en de uitbestede processen, waarvoor het bestuur verantwoordelijk is, is verbeterd. De aanbesteding van een deel van het vermogensbeheer heeft hier aan bijgedragen. Dat proces kan als voorbeeld naar de toekomst dienen, mits de keuzes goed worden vastgelegd (ook in de archieven) en evaluatie plaatsvindt.

De visitatiecommissie constateert dat het bestuur het nieuwe contract met Syntus Achmea voor de pensioenuitvoering en bestuursondersteuning adequaat heeft opgemaakt. Aandachtspunt zijn de kosten van het geheel en de transparantie daarvan. Ook het contract met Kempen Capital Management (vermogensbeheer) is adequaat. Het contract met Actor (bestuursadvisering), en het nader vormgeven van de functie van externe bestuursondersteuning, behoeft dringend aandacht van het bestuur.

De belangrijkste conclusie van de visitatiecommissie op het gebied van de financiële en de niet financiële risico's is dat het bestuur deze risico's goed in beeld heeft. Het bestuur heeft laten zien in staat te zijn de juiste stappen te zetten om deze risico's te mitigeren. Ten slotte heeft de visitatiecommissie bij de rapportage van haar bevindingen nog geattendeerd op een aantal risicobronnen zoals mogelijke belangenverstrengeling, het indexatiebeleid en het hoge percentage onroerend goed waarin het fonds belegt.

5.4 Reactie bestuur

Het bestuur is tevreden over het algemene oordeel van de visitatiecommissie en stelt vast dat dit bevestigt hoe het bestuur tegen haar eigen functioneren aankijkt.

Het bestuur herkent voor een groot deel de constatering en aanbevelingen van de visitatiecommissie. Op een aantal punten deelt het bestuur de mening van de visitatiecommissie niet.

Het bestuur was zich reeds bewust van mogelijke verbeterpunten, maar het is constructief om de punten nu als rapport ontvangen te hebben.

Het bestuur zal dan ook zo spoedig mogelijk de verbeterpunten uitwerken in te ondernemen acties.

6 Verantwoordingsorgaan

6.1 Verslag van het verantwoordingsorgaan

6.1.1 Algemeen

Het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds is met ingang van 1 januari 2008 ingesteld. Op basis van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) van de Stichting van de Arbeid heeft het bestuur de werkwijze van het verantwoordingsorgaan in een reglement vastgelegd. Er zijn afspraken gemaakt over welke informatie het verantwoordingsorgaan ontvangt, de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen. Het verantwoordingsorgaan heeft de mogelijkheid om de vergaderstukken en de notulen van het bestuur in te zien. Op deze wijze is het verantwoordingsorgaan op de hoogte van de actualiteiten die spelen aan de bestuurstafel. Het bestuur is hierdoor erg transparant en open naar het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Tevens legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur zoals vastgesteld door de Stichting van de Arbeid op 16 december 2005.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan legt zijn oordeel ten minste één maal per jaar schriftelijk vast. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, opgenomen in het jaarverslag waar het oordeel betrekking op heeft.

Het verantwoordingsorgaan heeft een adviesrecht ten aanzien van:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het interne toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

6.1.2 Verslag 2012

Het verantwoordingsorgaan vergaderde in 2012 op 28 maart over onder andere het rendement over 2011 en (inhaal)indexaties. Op 6 juni over het jaarverslag 2011. Besloten is over een oordeel en aanbevelingen naar aanleiding van het jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan vergaderde op 12 december 2012 over het communicatiejaarplan 2013, het beleggingsplan 2013 en de financiering van de VPL-verplichtingen. Over dezelfde onderwerpen is aansluitend gezamenlijk met de voorzitters en de deelnemersraad vergaderd.

De leden van het verantwoordingsorgaan hebben in het verslagjaar twee opleidingsdagen gevolgd: één over samenwerking en communicatie en één over het jaarverslag en verantwoording.

Daarnaast zijn verdiepingsbijeenkomsten gevolgd over het financieel crisisplan en digitaal vergaderen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2012 geen gebruik gemaakt van haar recht op overleg met externe deskundigen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2012 geen adviezen uit hoeven te brengen.

6.2 Bevindingen, oordeel en adviezen jaarverslag 2012

In haar vergadering van 17 juni 2013 heeft het verantwoordingsorgaan besloten een positief oordeel te geven over het door het bestuur in 2012 gevoerde beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd en heeft daarbij de volgende bevindingen, oordelen en adviezen vastgesteld.

6.2.1 Bevindingen

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende bevindingen:

- *Ontwikkeling financiële positie*

Het fonds zit nog steeds in een reservetekort, maar is nog niet in een dekkingstekort terechtgekomen. Ook is het verlagen van de pensioenaanspraken en -uitkeringen bij dit fonds nog niet aan de orde. Uit de evaluatie van het lange termijn herstelplan bleek begin 2013, dat onder normale omstandigheden het fonds binnen enkele jaren weer uit het reservetekort kan komen en wederom toeslagen verleend kunnen worden. Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat er een prima fondsrendement van 10,8% is gerealiseerd en de dekkingsgraad licht gestegen is.

- *Goed Pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance)*

Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat het bestuur voldoet aan de kennis- en competentie-eisen, zoals die door de wetgever en toezichthouders wordt vereist. Het bestuur doet ook voldoende aan het op peil houden van de deskundigheid. Het bestuur stelt de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan tevens in staat om hun deskundigheid te ontwikkelen, waarmee het bestuur een duidelijk signaal afgeeft dat zij veel waarde hechten aan de toegevoegde waarde van deelnemersraad en verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft een visitatie laten uitvoeren en is bezig met een zelfevaluatie, waaruit tevens blijkt dat het bestuur zichzelf continu probeert te verbeteren. Ook de instelling van méér bestuurlijke commissies is hier een krachtige uiting van.

- *Communicatiebeleid*

Het bestuur heeft in 2012 de ingezette weg van meer communicatie van vorige jaren voortgezet: verplichte communicatie, nieuwsbrieven, berichtgeving via de website, pensioenconsultants zijn doorontwikkeld. Het feit dat een communicatiecommissie is ingesteld geeft aan dat het bestuur nog verder wil gaan met de communicatie en dit vindt het verantwoordingsorgaan een zeer goede zaak.

- *Premie- en toeslagbeleid*

De premie hoefde per 1 januari 2013 niet verhoogd te worden en daar is het verantwoordingsorgaan blij mee. Ook hoefde het fonds – in tegenstelling tot veel andere fondsen – de uitkeringen en opgebouwde rechten niet te korten. Helaas kon er echter ook geen toeslagverlening plaatsvinden, maar dit was conform het vastgelegde beleid.

- *Beleggingsbeleid*

Het bestuur heeft in 2012 veel aandacht besteed aan het beleggingsbeleid, vanwege het feit dat overwogen en vervolgens besloten is om het vermogensbeheer bij een andere vermogensbeheerder onder te brengen. Het is een goede zaak dat het bestuur mede hierdoor alles opnieuw besproken en herijkt heeft. Het bestuur is tijdens de transitie in control gebleven over de beleggingen.

- *Risicobeleid*

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur een goed beeld heeft van de risico en de risico's voldoende onder controle heeft. Door de risicocommissie zal dit alleen maar toenemen.

- *Wetgeving en reglementen*

Wijzigingen in wet- en regelgeving zijn ingevoerd in de pensioenregeling en doorgevoerd in de reglementen. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat dit op de juiste wijze is uitgevoerd. Ten aanzien van de VPL-financiering vindt het verantwoordingsorgaan het een goede zaak dat het bestuur haar verantwoordelijkheid in deze neemt.

Het verantwoordingsorgaan heeft het rapport van de visitatiecommissie bestudeerd en stelt vast dat het feitelijk een rapport is om trots op te zijn. De kritiek van de visitatiecommissie dat het alleen goed kan zijn als alles optimaal is vastgelegd en gedocumenteerd, deelt het verantwoordingsorgaan niet. Het verantwoordingsorgaan heeft het rapport in alle openheid met de voorzitters van het bestuur kunnen bespreken. Het verantwoordingsorgaan heeft het volste vertrouwen erin dat de verbeterpunten uit het rapport opgepakt worden door het bestuur.

Ten aanzien van de aanbevelingen die het verantwoordingsorgaan aan het bestuur deed naar aanleiding van het jaarverslag 2011, constateert het verantwoordingsorgaan dat deze – voor zover mogelijk - zijn opgevolgd.

6.2.2 Oordeel

Op grond van het voorgaande komt het verantwoordingsorgaan tot het volgende oordeel:

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat:

- het bestuur alle informatie aan het verantwoordingsorgaan heeft verstrekt om zich een oordeel te vormen;
- het handelen van het bestuur in 2012 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- het bestuur in 2012 een degelijk en goed beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn;
- het bestuur hierover in het jaarverslag 2012 degelijk en openhartig verantwoording over aflegt..

6.2.3 Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende aanbevelingen aan het bestuur:

- Het verantwoordingsorgaan ziet een risico in een verdergaande daling van het aantal aangesloten werkgevers en deelnemers; het bestuur dient dit risico te onderzoeken om hierop voorbereid te zijn zodat eventueel tijdig maatregelen genomen kunnen worden.
- Het bestuur dient het voortouw en de regie te nemen om tot een nieuwe structuur van het fonds te komen als gevolg van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Het verantwoordingsorgaan verwacht van het bestuur dat zij vanaf het begin af aan betrokken wordt in dit proces.
- Communicatie dient onverminderd aandacht te krijgen om bijvoorbeeld ook de jongere werknemers betrokken te krijgen en/of te houden bij het fonds en ook om deelnemers en (bijna-)gepensioneerden te wijzen op keuzes en risico's
- De pensioenregeling zal aangepast moeten worden aan een nieuw Financieel Toetsingskader. Het verantwoordingsorgaan beveelt aan om bij de uitwerking hiervan beleid voor inhaalindexaties mee te nemen.
- Het verantwoordingsorgaan heeft vertrouwen in het meer beleggen in opkomende markten; het bestuur zou dit serieus dienen te onderzoeken.
- Het verantwoordingsorgaan is van mening dat benchmarks zeer bepalend zijn voor de uitvoering en het resultaat van het beleggingsbeleid. Het bestuur dient hier scherp op te zijn.
- Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur om gericht 'personeelsbeleid' te ontwikkelen voor het bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan. Enerzijds om de continuïteit te waarborgen, anderzijds om ook jongere deelnemers te betrekken.

6.2.4 Algemene opmerkingen

- Het verantwoordingsorgaan heeft bedenkingen over de continue toename van het toezicht en regelgeving vanuit De Nederlandsche Bank. Verantwoordelijkheden en verplichtingen van het bestuur nemen toe, terwijl de beleidsruimte afneemt. En tegelijkertijd stijgen de kosten van het toezicht, die vervolgens ten laste gaan van de pensioenfondsen en dus de gepensioneerden en deelnemers.
- Het verantwoordingsorgaan vindt het qua communicatie zeer goed en transparant dat in het jaarverslag ingewikkelde begrippen toegelicht worden in de begrippenlijst.

6.3 Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor het oordeel en de aanbevelingen en heeft grote waardering voor de grondige beoordeling.

Het bestuur is tevreden met het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur neemt de aanbevelingen ter harte en gaat deze bespreken. Vervolgens gaat het bestuur graag met u over uw aanbevelingen in gesprek.

7 Deelnemersraad

7.1 Verslag van de deelnemersraad

7.1.1 Algemeen

De medezeggenschap van deelnemers en gepensioneerden is gewaarborgd in de deelnemersraad. De samenstelling van de deelnemersraad is vermeld onder hoofdstuk 1.5.

De deelnemersraad heeft het recht het bestuur te adviseren met betrekking tot alle aangelegenheden die het fonds betreffen. Het bestuur stelt de deelnemersraad in ieder geval in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit van het bestuur tot:

- het nemen van maatregelen van algemene strekking;
- wijziging van de statuten en reglementen van het fonds;
- vaststelling van het jaarverslag, de jaarrekening, de actuariële en bedrijfstechnische nota een langetermijnherstelplan en een kortetermijnherstelplan;
- vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten;
- het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid, dan wel het verlenen van toeslagen;
- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- liquidatie van het fonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- het terugstorten van premie of geven van premiekorting.

7.1.2 Verslag 2012

De deelnemersraad vergaderde in 2012 zes maal.

Op 28 maart is geadviseerd over wijzigingen in de ABTN en is de deelnemersraad geïnformeerd over het beleggingsrendement 2011.

Op 26 maart is geadviseerd over de vaststelling van het financieel crisisplan en is met de voorzitters gesproken over inhaalindexaties

Op 6 juni heeft de deelnemersraad geadviseerd over het jaarverslag en heeft zich laten informeren over de consequenties van een mogelijke verdere daling van de dekkingsgraad c.q. een dekkingstekort.

Op 4 september heeft de deelnemersraad geadviseerd over een kortetermijnherstelplan (welke overigens daarna is komen te vervallen)

Op 17 oktober is de impact van het 'septemberpakket' voor het fonds en de transitie van het vermogensbeheer en de migratie van de pensioenadministratie besproken. Tevens is de reactie van het bestuur besproken over het beleid ten aanzien van het verhogen van de grondslagen voor de opbouw tijdens arbeidsongeschiktheid, tijdens vrijwillige voortzetting en van gemoedsbezwaarden. Het bestuur had op verzoek van de deelnemersraad haar eigen beleid hieromtrent tegen het licht gehouden.

Op 12 december is gesproken over de instelling van een communicatiecommissie en zijn het communicatieplan 2013 en het beleggingsplan 2013 toegelicht. In de vergadering is positief geadviseerd over geen toeslagverlening per 1 januari 2013, reglementswijzigingen en statutenwijziging per 1 januari 2013.

De deelnemersraad vindt het van belang dat alle leden over voldoende kennis beschikken om hun taken naar behoren uit voeren. De leden van de deelnemersraad hebben in het verslagjaar twee opleidingsdagen gevolgd: één over samenwerking en communicatie en één over het jaarverslag en verantwoording.

Daarnaast zijn verdiepingsbijeenkomsten gevolgd over het financieel crisisplan en digitaal vergaderen.

De deelnemersraad heeft in 2012 geen gebruik gemaakt van haar recht op overleg met externe deskundigen.

7.1.3 Advisering

De deelnemersraad heeft het bestuur in 2012 geadviseerd over de volgende onderwerpen:

- De Actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn)
- Het Financieel crisisplan
- Reglements- en statutenwijzigingen
- Het jaarverslag 2011
- De toeslagverlening per 1 januari 2013

In alle gevallen heeft deelnemersraad positief geadviseerd richting het bestuur.

7.2 Advies over de jaarrekening en het jaarverslag

In haar vergadering van 17 juni 2013 heeft de deelnemersraad besloten het bestuur positief te adviseren ten aanzien van de vaststelling van de jaarrekening en jaarverslag 2012.

8 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de "Stichting De Samenwerking", Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf (verder: het fonds) de jaarrekening. In de eerste paragrafen vindt u de jaarrekening. In hoofdstuk 9 volgen de verklaringen van de waarmerkende actuaris en van de accountant van het fonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

8.1 Balans per 31 december

<i>(x € 1.000)</i>	Toelichting *)	2012 EUR	2011 EUR
Activa			
Beleggingen voor risico fonds	8.5.1	1.680.690	1.562.888
Vorderingen en overlopende activa	8.5.2	11.630	8.334
Overige activa	8.5.3	<u>2.425</u>	<u>2.601</u>
		1.694.745	1.573.823
 Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	8.5.4	184.071	151.207
Technische voorziening voor risico fonds	8.5.5	1.509.218	1.382.458
Overige schulden en overlopende passiva	8.5.6	<u>1.456</u>	<u>40.158</u>
		1.694.745	1.573.823
*) De nummering verwijst naar de toelichting			
<hr/>			
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)		109,4	108,3

8.2 Staat van baten en lasten

(x € 1.000)

	Toelichting	2012 EUR	2011 EUR
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	8.6.1	33.718	26.789
Beleggingsresultaten risico fonds	8.6.2	162.432	104.787
Overige baten	8.6.3	245	1.562
		196.395	133.138
Lasten			
Pensioenuitkeringen	8.6.4	34.093	32.832
Pensioenuitvoeringskosten	8.6.5	3.146	4.395
Mutatie technische voorzieningen:			
Pensioenopbouw	8.6.6	41.405	69.930
Rentetoevoeging	8.6.7	21.327	14.675
Ontrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	8.6.8	-33.075	-32.628
Wijziging marktrente	8.6.9	85.259	195.733
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	8.6.10	13.018	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	8.6.11	-546	-1.495
Overige mutatie technische voorzieningen	8.6.12	-628	-4.259
		126.760	241.956
Waardeoverdrachten	8.6.11	-569	1.080
Overige lasten	8.6.13	101	75
		163.531	280.338
Saldo van baten en lasten		32.864	-147.200

Samenvatting van de actuariële analyse

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Premieres resultaat	-10.618	-11.892
Interestresultaat	55.846	-105.621
Overig resultaat	-12.364	-29.687
Saldo van baten en lasten	32.864	-147.200

Bestemming van het saldo van baten en lasten

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Beleidsreserve	1.206	-196.617
Bestemmingsreserve VPL regeling	4.775	-39.119
Solvabiliteitsreserve	26.883	88.536
Saldo van baten en lasten	32.864	-147.200

8.3 Kasstroomoverzicht

(x € 1.000)	2012 EUR	2011 EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	32.652	26.145
Ontvangen waardeoverdrachten	241	599
Betaalde pensioenuitkeringen	-34.404	-32.336
Betaalde waardeoverdrachten	-643	-1.765
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-4.391	-3.683
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-6.545	-11.040
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	2.027.314	529.717
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	61.502	58.825
Aankopen beleggingen	-2.076.644	-570.160
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-4.558	-4.615
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	7.614	13.767
Mutatie liquide middelen	1.069	2.727
Stand liquide middelen per 1 januari	9.521	6.794
Stand liquide middelen per 31 december *)	10.590	9.521
*) De liquide middelen zijn als volgt opgebouwd:		
- deel opgenomen onder de Beleggingen voor risico fonds	8.165	6.920
- overige liquide middelen (opgenomen onder de Overige activa)	2.425	2.601
	10.590	9.521

8.4 Toelichting op de jaarrekening

8.4.1 Inleiding

Het doel van “Stichting De Samenwerking”, Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf, statutair gevestigd te 's-Gravenhage (hierna “het fonds”) is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden bij ouderdom en overlijden. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de slagersbranche verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

8.4.2 Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ 610). Het bestuur heeft op 28 juni 2013 de jaarrekening opgemaakt.

8.4.3 Schattingswijzigingen

Voorziening pensioenverplichting voor risico fonds

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

Vanaf boekjaar 2012 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel 2012-2062 van het Actuariel Genootschap (AG). De AG-Prognosetafel 2012-2062 houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen van de gehele Nederlandse bevolking. De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte.

Als gevolg van de invoering van de nieuwe AG-Prognosetafel is in het verslagjaar 2012 een last verantwoord van € 13 miljoen.

8.4.4 Stelselwijziging bestemmingsreserve VPL

Als gevolg van verscherpte aandacht van DNB aan het einde van 2012 is de systematiek voor de berekening van de benodigde financiering van de VPL aangepast. Tevens is de presentatie gewijzigd.

Oude methode:

In de oude systematiek werd de verplichting uit hoofde van VPL opgenomen als overige voorziening en de solvabiliteitsopslag als bestemmingsreserve. De benodigde voorziening voor VPL werd als volgt actuariel berekend:

Totale VPL-last minus contante waarde VPL-premies = voorziening. Dit wordt de ‘lasten minus baten’ methode genoemd. De uitkomst is de (technische) voorziening. De solvabiliteitsopslag werd berekend over de totale last uit hoofde van VPL.

Nieuwe methode:

In de nieuwe systematiek wordt de bestemmingsreserve niet actuariel berekend. De bestemmingsreserve is het saldo van vorig jaar plus het fondsrendement minus de onttrekking in verband met pensioentoeckenningen. Het overgangsmoment van de oude naar de nieuwe systematiek is 31 december 2012. De bestemmingsreserve op het overdrachtsmoment is derhalve gelijk aan de som van de overige voorziening en de “oude” bestemmingsreserve. Hiermee wordt een adequate financiering van de VPL bereikt. Ieder jaar wordt getoetst of de bestemmingsreserve toereikend is. Berekend wordt welke premie nodig is om samen met de bestemmingsreserve de VPL-regeling volledig te kunnen financieren.

Het vormen van een bestemmingsreserve voor de VPL regeling wordt gekwalificeerd als een stelselwijziging. In de jaarrekening zijn de vergelijkende cijfers aangepast. Als gevolg van deze aanpassing is de beleidsreserve per 1 januari 2011 met € 12,4 miljoen gedaald en per 31 december 2011 met € 2,3 miljoen gedaald. De dekkingsgraad is per 1 januari 2011 met 1,1% gedaald en per 31 december 2011 met 0,1% gedaald. Per 31 december 2012 heeft de stelselwijziging geen effect op de beleidsreserve en de dekkingsgraad. De overige voorziening is volledig vrijgevallen en via de resultaatverdeling toegevoegd aan de nieuwe bestemmingsreserve VPL. De nieuwe bestemmingsreserve VPL mag, evenals de oude overige voorziening en de oude bestemmingsreserve i.v.m. de solvabiliteitsopslag, niet worden meegenomen in de berekening van de dekkingsgraad. Het effect van de stelselwijziging op de reserves van het fonds wordt nader toegelicht in paragraaf 8.5.4.

8.4.5 Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Valutakoersen

	31 december 2012	gemiddeld 2012	31 december 2011	gemiddeld 2011
	EUR	EUR	EUR	EUR
GBP	0,811	0,829	0,846	0,846
USD	1,318	1,308	1,298	1,320
JPY	114,000	106,940	99,880	104,343
CAD	1,313	1,317	1,322	1,327
CHF	1,207	1,210	1,214	1,232
DKK	7,461	7,447	7,432	7,442
HKD	10,219	10,150	10,082	10,255
HUF	291,220	302,993	314,765	296,557
NOK	7,337	7,542	7,747	7,773
NZD	1,598	1,631	1,664	1,691
PLN	4,080	4,269	4,458	4,211
SEK	8,577	8,738	8,899	8,959
THB	40,330	40,643	40,957	40,699
TWD	38,285	38,796	39,307	40,699
AUD	1,270	1,268	1,266	1,287

8.4.6 Grondslagen voor activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering).

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten, vervolgwaaardering geschiedt tegen de reële waarde. De reële waarde wordt gebaseerd op taxatiewaarde. De taxaties worden verricht door onafhankelijke deskundigen. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Elk kwartaal wordt circa 25% van de vastgoedportefeuille extern getaxeerd door een erkende taxateur conform de richtlijnen van de vermogensbeheerder. Deze richtlijnen sluiten aan bij de ROZ/IPD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt per kwartaal gewaardeerd op basis van interne indexering. Deze is gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per 31 december is voor de objecten die niet extern getaxeerd zijn, in het laatste kwartaal een update van de externe taxateur ontvangen.

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken van de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Onroerend goed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van kostprijs of lagere reële waarde. De kostprijs zijn de gedane uitgaven, inclusief bouwrente. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar reële waarde geherwaardeerd.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum.

De reële waarde van niet beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet beursgenoteerde vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen de netto vermogenswaarde. Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

Participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de actuele waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen.

Creditposities in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

Overige beleggingen

Hedge funds worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is de intrinsieke waarde van de onderliggende beleggingen van het betreffende hedge fund. Indien de waarderingsgrondslagen van hedge funds afwijken van de waarderingsgrondslagen van het fonds, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het fonds.

Niet beursgenoteerde belangen in infrastructuur beleggingen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen, de overige onderliggende activa en de onderliggende verplichtingen.

Geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossing). Posities in rekening courantsaldi worden tegen verkrijgingsprijs gewaardeerd.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Technische voorziening voor risico fonds

De technische voorziening voor risico fonds wordt gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Voor 2011 (vergelijkende cijfers) betrof dit de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde. Voor 2012 betreft dit de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde met toepassing van de Ultimate Forward Rate. Het hanteren van de UFR houdt in dat voor ver in de toekomst liggende verplichtingen (20 jaar tot 60 jaar) een aangepaste rentecurve (ultimo 2012 hogere rente) wordt gehanteerd. Voor verplichtingen korter dan 20 jaar geldt de rentetermijnstructuur op basis van een driemaands-gemiddelde. Ultimo 2012 levert de toepassing van de UFR een positief effect op de dekkingsgraad op van 4,6%.

Bij de berekening van de technische voorziening voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2012:

- Overlevingstafels: AG prognosetafels 2012-2062, waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die zijn gebaseerd op de ervaringssterfte van het pensioenfonds.
- Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt een partnerfrequentie gehanteerd volgens de sterftetafel GBM/V 1985-1990, met uitzondering van de leeftijden 60 tot en met 65. Voor deze leeftijden wordt 100% gehanteerd. Vanaf 65 jaar neemt de partnerfrequentie af met de veronderstelde sterfte van de partner.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 5% van de lasten van het nog niet ingegaan partnerpensioen tot 65 jaar; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.
- Kostenopslag ter grootte van 4% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers en ingegaan AOP is geen rekening gehouden met een revalidatiekans.
- Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door éénmaal de invaliditeitsopslag uit de premie boekjaar te nemen plus éénmaal de invaliditeitsopslag uit de premie vorig boekjaar.
- Niet opgevraagd pensioen: voor ouderdompensioen vanaf 65 jaar dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert, wordt een stelpost opgenomen, met als omvang een percentage (2012: 1%) van de vrijval

uit pensionering levenslang ouderdomspensioen. Met de hiermee te vormen stelpost in de technische voorziening worden de ingegane aanspraken, welke ingaan na de reglementaire pensioenleeftijd gefinancierd.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

8.4.7 Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen risico fonds

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen, alsmede premies van de Stichting Voortzetting Pensioenverzekering (FVP). Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico fonds

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking uit technische voorziening voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Mutatie technische voorziening voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks wordt 4% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 4% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

8.4.8 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. De kasstromen worden derhalve bepaald op basis van de staat van baten en lasten, gecorrigeerd voor de mutatie van de daarmee samenhangende balansposities. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

8.5 Toelichting op de balans

8.5.1 Beleggingen voor risico fonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Ultimo 2012						
<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten (1)	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	472.953	417.466	728.093	-	52.016	1.670.528
Beleggings- debiteuren	547	1.045	5.577	-	82	7.251
Liquide middelen	-	-	-	-	8.165	8.165
Beleggings- crediteuren	-	-	-	-	-5.254	-5.254
	473.500	418.511	733.670	-	55.009	1.680.690
Negatieve derivaten verantwoord aan passiefzijde				-		-
	473.500	418.511	733.670	-	55.009	1.680.690
Ultimo 2011						
<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten (1)(2)	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Belegde waarden in betreffende beleggingscategorie	487.451	296.700	607.431	78.361	43.067	1.513.010
Beleggings- debiteuren	1.885	518	10.855	-	-	13.258
Liquide middelen	2.901	-	-	3.356	663	6.920
Beleggings- crediteuren	-3.722	-	-	-4.832	-9	-8.563
	488.515	297.218	618.286	76.885	43.721	1.524.625
Negatieve derivaten verantwoord aan passiefzijde				38.263		38.263
	488.515	297.218	618.286	115.148	43.721	1.562.888

(1) Sinds de overgang naar de nieuwe vermogensbeheerder Kasbank per 1 juli 2012 worden de derivaten opgenomen onder de vastrentende waarden. Daarvoor werden de derivaten separaat gepresenteerd. In derivaten wordt niet meer direct belegd, maar indirect via fondsbeleggingen. Het merendeel van de marktwaarde van deze fondsen betreft obligaties.

(2) De hieronder opgenomen waarden betreffen mede belegde gelden in derivaten welke onder de activa zijn opgenomen onder de 'beleggingen voor risico fonds', met daarop in mindering gebracht de derivaten welke onder de passiva als onderdeel van de 'overige schulden' zijn opgenomen;

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

Ultimo 2012						
<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per						
1 januari 2012	487.451	296.700	607.431	116.624	43.067	1.551.273
Aankopen / verstrekkingen	8.366	427.418	1.371.468	52.537	216.855	2.076.644
Verkopen/ aflossingen	-9.740	-366.033	-1.323.297	-147.511	-179.490	-2.026.071
Overige mutaties 3)	315	30.155	130	-38.264	-30.469	-38.133
Gerealiseerde herwaardering	46.236	-15.453	80.501	94.975	55	206.314
Ongerealiseerde herwaardering	-59.675	44.679	-8.140	-78.361	1.998	-99.499
Stand per 31 december 2012	472.953	417.466	728.093	-	52.016	1.670.528

(3) Overige mutaties betreft met name een reclassificatie van beleggingsinstrumenten (geen resultaat-effect) en de eliminatie van de overheveling naar overige schulden van de negatieve derivatenposities per 31-12-2011.

Ultimo 2011						
<i>(x € 1.000)</i>	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per						
1 januari 2011	475.516	313.739	533.642	73.098	50.692	1.446.687
Aankopen / verstrekkingen	27.749	81.746	243.371	94.701	122.593	570.160
Verkopen/ aflossingen	-4.514	-61.326	-181.940	-149.117	-132.805	-529.702
Overige mutaties	-	-	-21	5.620	-	5.599
Gerealiseerde herwaardering	30	100	-2.531	9.197	208	7.004
Ongerealiseerde herwaardering	-11.330	-37.559	14.910	83.125	2.379	51.525
Stand per 31 december 2011	487.451	296.700	607.431	116.624	43.067	1.551.273

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(x € 1.000)	marktnoteringen direct EUR	marktnoteringen afgeleid EUR	waarderingmodellen- en technieken EUR	totaal EUR
Actief per 31 december 2012				
Vastgoedbeleggingen	-	-	472.953	472.953
Aandelen	376.052	-	41.414	417.466
Vastrentende waarden	435.724	11.878	280.491	728.093
Derivaten	-	-	-	-
Overige beleggingen	26.498	-	25.518	52.016
	838.274	11.878	820.376	1.670.528
Passief per 31 december 2012				
Derivaten			-	-
Actief per 31 december 2011				
Vastgoedbeleggingen	2.121	50.858	434.472	487.451
Aandelen	257.953	30.088	8.659	296.700
Vastrentende waarden	460.789	82.260	64.382	607.431
Derivaten	-	-	116.624	116.624
Overige beleggingen	-	2.230	40.837	43.067
	720.863	165.436	664.974	1.551.273
Passief per 31 december 2011				
Derivaten			-38.263	-38.263

Deze tabel geeft de noteringen op fondsniveau weer en is dus niet op basis van doorkijk.

De verschuivingen van afgeleide marktnoteringen naar directe marktnoteringen komt doordat de totale portefeuille na overgang naar de nieuwe vermogensbeheerder is verkocht en vervangen door een nieuwe portefeuille met meer directe marktnoteringen.

Schatting van reële waarde

- Vastgoed

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van waarderingsmodellen en -technieken betreft zowel direct als indirect vastgoed. Zoals bij de grondslagen staat vermeld is de waarde gebaseerd op de taxatiewaarde. De eerste waardering is verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten. Deze taxaties worden verricht door verscheidene externe erkende taxateurs. Iedere externe taxateur hanteert, binnen de algemene richtlijnen zoals binnen de branche gelden, eigen uitgangspunten. De richtlijnen binnen de branche geven aan dat voor de waardebepaling in dit geval moet worden uitgegaan van de verkoopwaarde van een object met als doelstelling om met het object huurinkomsten te genereren. Als basis wordt hiervoor een contante waardeberekening gebruikt van de toekomstige kasstromen.

- **Aandelen**
Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van private equity beleggingen en aandelenfondsen opgenomen als vastgesteld op basis van 'waarderingsmodellen en -technieken'.
Private equity beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.
- **Vastrentende waarden**
Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft hoofdzakelijk de leningen op schuldbekentenis en hypotheek. De berekeningsgrondslag staat vermeld in de algemene toelichting op de grondslagen.
- **Derivaten**
Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen.
- **Overige beleggingen**
Het niet marktgenoteerde deel van de overige beleggingen betreft hedge funds. Het fonds neemt alleen via tussenkomst van externe fondsbeheerders deel in infrastructurele beleggingen. Voor de waardering van deze beleggingen wordt uitgegaan van de waardebepaling welke is opgesteld ten behoeve van deze externe fondsbeheerders. De waardering vindt plaats op basis van reële waarde. De wijze waarop de reële waarde wordt bepaald is afhankelijk van de externe fondsbeheerder en van de aard van de belegging. De volgende variabelen spelen hierbij een rol: de aanschafwaarde voor wat betreft recente investeringen, toekomstige kasstromen, waarde van de activa, waardering van vergelijkbare objecten.

Belegde waarden in vastgoed

(x € 1.000)

	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Direct vastgoed	462.690	445.657
Indirect vastgoed	10.263	41.794
Vastgoed in ontwikkeling	-	-
Stand per 31 december	472.953	487.451

In 2012 is 100% (2011: 100%) van het directe vastgoed getaxeerd door onafhankelijke, beëdigde taxateurs.

Belegde waarden in aandelen

(x € 1.000)

	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Direct beursgenoteerde aandelen	-	257.953
Indirect aandelenbeleggingsfondsen:		
- Aandelenbeleggingsfondsen	376.052	30.088
- Venture Capital (Private Equity)	41.414	8.659
Stand per 31 december	417.466	296.700

Belegde waarden in vastrentende waarden*(x € 1.000)*

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Directe vastrentende waardenbelegingen:		
Staatsobligaties	519.873	355.956
Bedrijfsobligaties (credits)	129.512	74.334
Lening u/g Stivus	6.800	6.300
Leningen op schuldbekentenissen	5.078	58.082
Covered fondsen	-	21.728
Inflation linked bonds	35.773	8.771
Obligatiebeleggingsfondsen	-	82.260
Overige	6.959	-
Hypotheke	24.098	-
Stand per 31 december	728.093	607.431

Deze tabel geeft de bedragen op basis van doorkijk.

De lening u/g Stivus bestaat uit meerdere tranches.

Tranche 1; €500.000; opnamedatum 1-2-2009; opeisbaar per 31 december 2013, rentepercentage 3,48%

Tranche 2; €1.500.000; opnamedatum 9-6-2009; opeisbaar per 31 december 2014(*), rentepercentage 3,79%

Tranche 3; €1.500.000; opnamedatum 1-1-2010; opeisbaar per 31 december 2014(*), rentepercentage 3,12%

Tranche 4; €1.000.000; opnamedatum 30-6-2010; opeisbaar per 31 december 2015(**), rentepercentage 1,96%

Tranche 5; €1.300.000; opnamedatum 1-1-2011; opeisbaar per 31 december 2014, rentepercentage 2,20%

Tranche 6; €500.000; opnamedatum 19-5-2011; opeisbaar per 31 december 2014, rentepercentage 2,90%

Tranche 7; €500.000; opnamedatum 17-01-2012; opeisbaar per 31 december 2014, rentepercentage 1,1%

De totale leningsfaciliteit van €6.800.000 is volledig benut.

(*) De leningen 2 en 3 zijn d.d. 16-05-2012, op verzoek van het bestuur van Stivus, door BPS verlengd van einddatum 31 december 2012 naar 31 december 2014. Hierbij zijn de rentepercentages aangepast aan de nieuwe looptijd.

(**) Lening 4 is d.d. 16-05-2013, op verzoek van het bestuur van Stivus, door BPS verlengd van einddatum 31 december 2014 naar 31 december 2015. Het oude rentepercentage staat hierboven vermeld; dit wordt nog aangepast op basis van de nieuwe looptijd.

Voor alle tranches geldt dat eerdere aflossing is toegestaan, mits algeheel. Zekerheden zijn niet gesteld. Als rentepercentage geldt de rente ter hoogte van de op het moment van opname geldende rentevergoeding op Nederlandse staatsobligaties voor de betreffende looptijd met een opslag van 0,5%-punt per jaar. Deze lening betreft een transactie met een verbonden partij.

Belegde waarden in derivaten*(x € 1.000)*

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Rentederivaten		
Positieve waarde	-	116.624
Negatieve waarde	-	-38.263
Stand per 31 december	-	78.361

Ultimo 2012 heeft het fonds alleen nog derivatenposities die deel uitmaken van de vastrentende waarden portefeuille.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het

risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het fonds gebruikt derivaten voornamelijk om het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposties per 31 december 2011

Type contract	Contractomvang EUR	Actuele waarde activa EUR	Actuele waarde passiva EUR
Interest rate swaps	1.132.000	116.624	-38.263
	1.132.000	116.624	-38.263

Belegde waarden in overige beleggingen

(x € 1.000)

	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Beleggingsfondsen (geldmarktfondsen)	26.498	14.527
Hedge funds (infrastructuur)	25.518	28.540
Stand per 31 december	52.016	43.067

Beleggingsdebiteuren

(x € 1.000)

	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Nog af te wikkelen transacties	-	40
Te vorderen bedragen uit hoofde van:		
- dividend	1.045	491
- dividend- en couponbelasting	547	66
- interest	5.577	10.815
- huur	-	411
Overige	82	1.435
Stand per 31 december	7.251	13.258

Beleggingscrediteuren

(x € 1.000)

	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Te betalen bedragen uit hoofde van:		
- interest	-	-4.832
- huur	-	-238
Overige	-5.254	-3.493
Stand per 31 december	-5.254	-8.563

8.5.2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Vordering op werkgevers	779	692
Vut-Surplus (Overkook)	1.244	1.060
Waardeoverdrachten	1.123	65
Nog te factureren premie	4.612	3.707
Rekeningcourant	2.433	1.944
Overlopende activa	58	31
Overige vorderingen	1.381	835
Stand per 31 december	11.630	8.334

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Binnen de overkookregeling is de omzetting van het surplus in ouderdomspensioen geregeld. De verrekening van deze omzetting leidt in 2012 tot een balans bedrag van € 1.224. Hiervan heeft € 138 betrekking op het boekjaar 2012, € 535 op het boekjaar 2011 en € 551 betrekking op het boekjaar 2010 en oudere jaren. De laatste twee bedragen zijn met 2,5% opgerent.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Vorderingen op werkgevers'

(x € 1.000)

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Werkgevers	1.074	932
Voorziening dubieuze debiteuren	-295	-240
Stand per 31 december	779	692

In 2012 is een bedrag van € 110 gedoteerd aan de voorziening (2011: Dotatie € 46). Er werden in het verslagjaar geen vorderingen aan premies over voorgaande jaren als oninbaar afgeschreven (2011: € 129).

8.5.3 Overige activa

(x € 1.000)

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Liquide middelen	2.425	2.601
Stand per 31 december	2.425	2.601

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

8.5.4 Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de technische voorziening voor risico fonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel ToetsingsKader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Beleidsreserve

De Beleidsreserve is bedoeld om alle niet-beleggingsrisico's op te vangen. Dit betreft onder andere operationele risico's, inflatierisico en actuariële risico's. De Beleidsreserve is gelijk aan het restant van de reserves, nadat de solvabiliteitsreserve op het juiste niveau is gebracht.

De Beleidsreserve is gelijk aan de totale reserve onder aftrek van de solvabiliteitsreserve en de bestemmingsreserve solvabiliteit VPL-inkoop.

Solvabiliteitsreserve

De Solvabiliteitsreserve is bedoeld om koersdalingen in de beleggingsportefeuille op te kunnen vangen. De Solvabiliteitsreserve is gelijk aan het (wettelijk) vereiste vermogen. Dit is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het fonds. In die evenwichtssituatie is het wettelijk vereist vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% ten aanzien van de als onvoorwaardelijk aangemerkte onderdelen van de pensioenovereenkomst wordt voorkomen dat het fonds binnen 1 jaar beschikt over minder middelen dan de hoogte van de technische voorzieningen.

Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve is bedoeld voor een gedeeltelijke financiering van de VPL aanspraken. Jaarlijks wordt het saldo van de bestemmingsreserve verhoogd met het fondsrendement (inclusief derivaten). Met ingang van 1 januari 2015 worden aan de bestemmingsreserve tevens de voor VPL bestemde premies gedoteerd. De actuariel benodigde koopsom voor inkoop van rechten uit de VPL regeling, inclusief een opslag ten behoeve van de solvabiliteit gelijk aan het vereist eigen vermogen ultimo van het jaar, wordt onttrokken.

Mutatieoverzicht eigen vermogen

(x € 1.000)	stichtings- kapitaal EUR	beleids- reserve EUR	solvabiliteits reserve EUR	bestemmings reserve*) EUR	Totaal EUR
Stand per 31 december 2011 voor stelselwijziging	-	-124.656	241.024	8.308	124.676
Effect stelselwijziging	-	-2.275	-	28.806	26.531
Stand per 1 januari 2012	-	-126.931	241.024	37.114	151.207
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	1.206	26.883	4.775	32.864
Stand per 31 december 2012	-	-125.725	267.907	41.889	184.071
(x € 1.000)	stichtings- kapitaal EUR	beleidsreserve EUR	solvabiliteits reserve EUR	bestemmings reserve *) EUR	Totaal EUR
Stand per 31 december 2010 voor stelselwijziging	-	82.102	152.488	11.977	246.567
Effect stelselwijziging	-	-12.416	-	64.256	51.840
Stand per 1 januari 2011	-	69.686	152.488	76.233	298.407
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	-196.617	88.536	-39.119	-147.200
Stand per 31 december 2011	-	-126.931	241.024	37.114	151.207

*) Bestemmingsreserve VPL

Solvabiliteit

(x € 1.000)

	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen	1.651.400	109,4	1.496.552	108,3
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	1.509.218	100,0	1.382.458	100,0
Eigen vermogen *)	142.182	9,4	114.094	8,3
Af: vereist eigen vermogen	267.908	17,8	241.025	17,4
Vrij vermogen	-125.726	-8,4	-126.931	-9,1
Minimaal vereist eigen vermogen	66.186	4,4	60.634	4,4
Dekkingsgraad		109,4		108,3

*) Eigen vermogen na aftrek bestemmingsreserve VPL.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Dit standaard model is uitgebreid met twee extra risico's: concentratierisico en liquiditeitsrisico. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting 8.5.8 Risicobeheer.

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa -/- schulden -/- bestemmingsreserve VPL) / Technische voorzieningen * 100%. Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het fonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt het fonds zich in een situatie van reservetekort.

De solvabiliteit van het fonds is niet toereikend. Er is sprake van een reservetekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB dat is uitgebreid met het concentratierisico en liquiditeitsrisico.

Herstelplan

In 2012 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan zich als volgt ontwikkeld:

(x € 1.000)

	Werkelijk 2012 %	Herstelplan 2012 %
Dekkingsgraad per 1 januari	108,3	107,9
Premie	-1,0	-1,1
Uitkeringen	0,1	0,2
Toeslagverlening	0,0	0,0
Verandering van de rentetermijnstructuur	-6,2	-6,1
Rendement op beleggingen	9,4	9,6
Overige oorzaken en kruiseffecten	-1,2	-1,0
Dekkingsgraad per 31 december	109,4	109,5

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2012 109,4% en liep daarmee iets achter op het herstelplan dat uitgaat van 109,5% op die datum. Het herstelplan is opgesteld eind 2011 en op 15 februari 2012 goedgekeurd door toezichthouder DNB. Het herstelplan is in het boekjaar onverkort van toepassing. In het herstelplan wordt uitgegaan van een dekkingsgraad van 107,9% primo 2012. Het uitgangspunt in het herstelplan wijkt af van de definitieve dekkingsgraad ultimo 2011 (108,3%) omdat die nog niet bekend was toen het herstelplan is ingediend.

De premie heeft meer bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat in het herstelplan is uitgegaan van een hogere premie dan de werkelijke premie in 2012.

De uitkeringen hebben minder bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat er iets minder uitkeringen ingegaan zijn.

De toeslagverlening heeft niet meer of minder bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Ultimo 2012 is er geen indexatie verleend.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een daling van de dekkingsgraad. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan die lager is dan de rentetermijnstructuur primo van het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft minder bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat in het herstelplan is uitgegaan van een hoger rendement dan het rendement op de beleggingen werkelijk was. Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten wordt voornamelijk veroorzaakt door kruiseffecten van wijziging van rentetermijnstructuur met in dit geval het beleggingsresultaat. De kruiseffecten worden veroorzaakt door de gehanteerde berekeningsmethodiek. Deze methodiek wordt eveneens gehanteerd door DNB, ten behoeve van de evaluatie van de herstelplannen.

8.5.5 Technische voorzieningen

Specificatie technische voorziening voor risico fonds

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Basisregeling	1.509.218	1.382.458
Stand per 31 december	1.509.218	1.382.458

Mutatieoverzicht technische voorziening voor risico fonds

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Stand per 1 januari	1.382.458	1.140.502
Pensioenopbouw	41.405	69.930
Indexering en overige toeslagen	-	-
Korting van aanspraken en rechten	-	-
Rentetoevoegingen	21.327	14.675
Ontrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-33.075	-32.628
Wijziging marktrente	85.259	195.733
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	13.018	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-546	-1.495
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-628	-4.259
Stand per 31 december	1.509.218	1.382.458

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

Als gevolg van de invoering van de nieuwe AG-Prognosetafel is in het verslagjaar 2012 een last verantwoord van € 13 miljoen. In het mutatieoverzicht van de voorziening pensioenverplichting voor risico fonds is deze last gepresenteerd onder de regel 'wijziging actuariële uitgangspunten'.

Specificatie technische voorziening voor risico fonds

(x € 1.000)

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Actieve deelnemers	529.967	498.171
Pensioengerechtigden	467.401	409.418
Gewezen deelnemers	453.612	421.499
Overigen	191	198
Netto pensioenverplichtingen	1.451.171	1.329.286
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	58.047	53.172
Stand per 31 december	1.509.218	1.382.458

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 2,05% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het loon volgens de Wet financiering sociale verzekeringen verminderd met de franchise van € 10.802 (2012).

De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Deelname aan de regeling is verplicht vanaf de leeftijd van 21 jaar.

Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kan de pensioenregeling worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

Het bestuur streeft ernaar jaarlijks per 1 januari een toeslag te verlenen die.

- voor de opgebouwde pensioenaanspraken van de deelnemers, gelijk is aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf of aan het CBS-consumentenindexcijfer alle huishoudens afgeleid, indien deze laatste stijging hoger is;
- voor de ingegane pensioenen en de opgebouwde pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers gelijk is aan de stijging van het CBS-consumentenindexcijfer alle huishoudens afgeleid of, indien de beschikbare financiële middelen van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaten, gelijk is aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre een toeslag kan worden verleend op de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van pensioengerechtigden. Het bestuur dient hierbij rekening te houden met de beschikbare middelen. Als het bestuur een toeslag verleent, geldt deze ook voor de te verkrijgen extra pensioenrechten uit hoofde van de inkoop per 1 januari 2007.

Per 1 januari 2010 is het huidige, onderstaande toeslagbeleid van kracht.

Er is gekozen voor variant D1 van de toeslagenmatrix. Er wordt onderscheid gemaakt tussen toeslagverlening aan deelnemers enerzijds en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden anderzijds, voor wat betreft de maatstaf.

Het bestuur hanteert als leidraad voor toeslagverlening de volgende staffel:

- bij een dekkingsgraad lager dan 125% wordt er geen toeslag verleend;
- bij een dekkingsgraad tussen 125% en 155% ontvangen deelnemers een toeslag gelijk aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf of een toeslag gelijk aan het CBS-consumentenindexcijfer, alle huishoudens afgeleid als deze laatste hoger is dan de stijging van de lonen; en ontvangen gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden een toeslag gelijk aan het CBS-consumentenindexcijfer, alle huishoudens afgeleid;
- bij een dekkingsgraad hoger dan 155% ontvangen zowel deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toeslag gelijk aan de stijging van de lonen conform de CAO voor het Slagersbedrijf of een toeslag gelijk aan het CBS-consumentenindexcijfer, alle huishoudens afgeleid als deze laatste hoger is.

De toeslagverlening is een voorwaardelijke toezegging: er is voor de toeslagverlening geen directe bestemmingsreserve gevormd en er wordt geen premie voor betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd

Het bestuur heeft nog geen beleid voor het op enig moment toekennen van toeslagen over eerdere jaren geformuleerd.

In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen verhoogd met

	actieven		Inactieven
1 januari 2011	0,00%		0,00%
1 januari 2010	0,00%		0,00%
1 januari 2009	0,00%		0,00%

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2013 geen toeslagen te verlenen.

8.5.6 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

(x € 1.000)

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Uitkeringen	5	9
Derivaten	-	38.263
Belastingen en premies sociale verzekeringen	651	958
Waardeoverdrachten	269	181
Overige schulden en overlopende passiva	531	747
Stand per 31 december	1.456	40.158

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Derivaten'

(x € 1.000)

	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Rentederivaten	-	38.263
Stand per 31 december	-	38.263

8.5.7 Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het surplus/tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorzieningen (FTK-waardering)		1.509.218		1.382.458
Buffers:				
S1 Renterisico	50.829		81.757	
S2 Risico zakelijke waarden	218.045		178.847	
S3 Valutarisico	80.593		43.764	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	13.136		30.209	
S6 Verzekeringstechnisch risico	46.504		44.409	
S7 Liquiditeitsrisico *	-		-	
S8 Concentratierisico **	41.642		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
Diversificatie-effect	-182.841		-137.961	
Totaal S (vereiste buffers)		267.908		241.025
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		1.777.126		1.623.483
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)		<u>1.651.400</u>		<u>1.496.552</u>
Tekort		-125.726		-126.931

*) Het liquiditeitsrisico (S7) is opgenomen onder het Risico zakelijke waarden (S2), omdat dit risico sterk samenhangt met de liquiditeit van de vastgoedportefeuille.

**) Binnen de portefeuille direct vastgoed is er onvoldoende diversificatie op sector en op internationaal niveau. Het bestuur heeft daarom besloten om de standaardtoets uit te breiden met het concentratierisico.

Het fonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de hoogste van de feitelijke en de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het fonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het fonds loopt nader toegelicht.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

(x € 1.000)	Waarde balanspost 31 december 2012 EUR	Duration 31 december 2012	Duration 31 december 2011
Vastrentende waarden	728.093	8,41	5,18
Duration van de technische voorzieningen	1.509.218	19,00	20,00

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het fonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps of swaptions.

Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het fonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het fonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het fonds aan de tegenpartij betaalt. Met een swaption kan het fonds tijdelijk het risico van een verdere rentedaling afdekken. Hiervoor betaalt het fonds een premie. Bij het afsluiten van een swap of een swaption kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
(x € 1.000)				
Resterende looptijd < 1 jaar	-	-	23.329	3,8
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	69.551	9,6	198.522	32,7
Resterende looptijd > 5 jaar	246.147	33,8	385.580	63,5
Funds	412.395	56,6	-	-
	728.093	100	607.431	100

Gevoeligheidsanalyse

In onderstaande tabel wordt de gevoeligheid van de dekkingsgraad getoond voor waardeveranderingen van de aandelenbeleggingen en voor verschuivingen van de rente. In het midden van de tabel staat de huidige dekkingsgraad van 109,4%.

Dekkingsgraadanalyse		Rendement zakelijke waarden		
		-25%	0%	25%
Parallele rentecurvewijziging in procentpunten	-1.00%	91,0%	104,1%	117,2%
	-0.50%	92,5%	106,6%	120,7%
	0.00%	94,3%	109,4%	124,7%
	0.50%	96,4%	113,0%	129,5%
	1.00%	98,9%	117,1%	135,3%

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van vastgoed naar sectoren is als volgt:

	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
(x € 1.000)				
Winkels	231.520	49,0	238.823	49,0
Woningen	206.312	43,6	206.834	42,4
Participaties in vastgoedmaatschappijen	35.121	7,4	41.794	8,6
	472.953	100	487.451	100

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

(x € 1.000)

	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
Nederland	472.953	100,0	487.451	100,0
	472.953	100	487.451	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)

	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
Beleggingsinstelling	236.628	56,7	8.659	2,9
Financiële instellingen	31.002	7,4	50.575	17,0
Nijverheid en industrie	43.518	10,4	90.795	30,6
Handel	35.661	8,5	59.268	20,0
Overige dienstverlening	51.206	12,3	70.007	23,6
Diversen	19.451	4,7	17.396	5,9
	417.466	100	296.700	100

Ultimo 2012 wordt er voor wat betreft aandelen alleen belegd in aandelenfondsen.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

(x € 1.000)

	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
Europa	138.023	33,1	209.382	70,6
Noord-Amerika	62.795	15,0	54.711	18,4
Global	8.423	2,0	8.659	2,9
Emerging markets	49.844	11,9	23.948	8,1
Niet gespecificeerd	158.381	38,0	-	-
	417.466	100	296.700	100

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2012 circa €381.090 (2011: €205.498). Het strategische beleid van het pensioenfonds is om geen valutaposities af te dekken.

De valutaposities zijn als volgt:

(x € 1.000)

	31 december	31 december
	2012	2011
	EUR	EUR
	netto	netto
	positie	positie
EUR	1.299.600	1.319.134
USD	117.158	55.328
GBP	30.468	83.502
Overige	233.464	66.668
	1.680.690	1.524.632

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Staatsobligaties	294.879	373.254
Beleggingsinstellingen	412.395	-
Financiële instellingen	20.819	135.817
Handel- en industriële bedrijven	-	63.721
Andere instellingen	-	34.639
	728.093	607.431

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2012	31 december 2011
	EUR	EUR
Mature markets	727.347	598.705
Emerging markets	746	8.726
	728.093	607.431

Beleggingen waarvan de uitgevende partij is gevestigd in Azië (exclusief Japan), Latijns Amerika of Rusland worden gerekend tot de regio 'Emerging Markets'.

Beleggingen uit de beleggingsportefeuille waarvan van uitgevende partijen in overige landen zijn gevestigd, worden gerekend tot beleggingen in 'Mature markets'.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

<i>(x € 1.000)</i>	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
AAA	279.839	38,4	282.753	46,5
AA	131.074	18,0	37.499	6,2
A	64.629	8,9	119.051	19,6
BBB	63.956	8,8	24.102	4,0
BB	-	-	12.949	2,1
B	14.981	2,1	40.661	6,7
Lower than B	-	-	21.685	3,6
Not rated	173.614	23,8	68.731	11,3
	728.093	100	607.431	100

Verzekeringstechnische risico (S6)

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van AG prognosetafel 2012-2062 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een partnerpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het fonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de toelichting van de post 'Indexering en overige toeslagen'.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het fonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij. Dit betreft per 31 december 2012 de volgende posten (percentage ten opzichte van het balanstotaal ultimo 2012 respectievelijk ultimo 2011):

(x € 1.000)

	31 december 2012		31 december 2011	
	EUR	%	EUR	%
Frankrijk		-	96.343	11,2
Duitsland	129.739	48,0	40.552	4,7
Italië	-	-	49.393	5,7
Nederland	44.634	16,5	75.693	8,8
Achmea VAS fonds	-	-	516.096	60,0
Interpolis Pensioenen Global High Yield Pool	-	-	82.260	9,6
Oostenrijk	47.881	17,8	-	-
Europese Unie	47.838	17,7	-	-
	270.092	100	860.337	100

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het fonds het standaardmodel van de DNB toe, waaraan het concentratierisico en liquiditeitsrisico zijn toegevoegd.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

8.5.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. In september 2011 zijn het bestuur en Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. overeengekomen de dienstverlening voor pensioenbeheer voort te zetten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van ten minste 12 maanden. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingssystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De vergoeding voor 2013 bedraagt circa €2,5 miljoen.

Daarnaast heeft het fonds een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met Kempen Capital Management voor dienstverlening met betrekking tot fiduciair management. De overeenkomst is ingegaan op 1 juni 2012 en loopt tot 1 juni 2015. De vergoeding voor 2013 bedraagt circa € 1,64 miljoen.

Investerings- en stortingsverplichtingen

(x € 1.000)

	31 december 2012 EUR	31 december 2011 EUR
Private equity	-	3.777
Vastgoed	-	19.730
Stand per 31 december	-	23.507

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het fonds en heeft het fonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Verstreckte zekerheden en garanties

Er zijn geen zekerheden verstrekt en geen garanties gesteld.

8.5.9 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar 8.6.5. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Enkele bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de reguliere voorwaarden van de pensioenregeling.

8.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

8.6.1 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Werkgevers- en werknemersgedeelte	33.449	26.441
Vrijwillige voortzetting	132	187
FVP bijdragen	137	161
	33.718	26.789

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 18,8% van de premiegrondslag (2011: 15%).

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Kostendekkende premie	51.726	43.437
Feitelijke premie	33.718	26.789
Gedempte kostendekkende premie	27.321	26.025

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2011 gepubliceerd door DNB). Het bestuur heeft de gedempte premie vastgesteld op 5,4% rekenrente. De feitelijke premie is in 2012 hoger dan de gedempte premie.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	42.540	35.647
Pensioenuitvoeringskosten	3.146	4.395
Solvabiliteitsopslag	7.402	4.778
Mutatie technische voorzieningen voor excassokosten	-1.362	-1.383
	51.726	43.437

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Kosten pensioenopbouw	21.752	20.293
Pensioenuitvoeringskosten	1.784	3.013
Solvabiliteitsopslag	3.785	2.719
	27.321	26.025

De kosten pensioenopbouw betreffen de kosten van de jaarinkoop van de pensioenaanspraken inclusief de kosten voor premievrijstelling voor nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en daarom geen onderdeel van de kosten pensioenopbouw. De pensioenuitvoeringskosten volgen uit de staat van baten en lasten. De solvabiliteitsopslag 2012 wordt berekend door het percentage vereist vermogen per 31 december 2011 te vermenigvuldigen met de kosten pensioenopbouw.

Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen.

De verschillen tussen de kostendeekkende premie, de feitelijke premie en de gedempte premie zijn het gevolg van vergelijkingen tussen kostendeekkende premies op 5,4%, de kostendeekkende premie en de feitelijk ontvangen premie. In de feitelijke premie van de werkgever over 2012 is geen extra bijdrage begrepen in het kader van het herstelplan. De reglementaire premie bedroeg in 2012 18,8% van de pensioengrondslag. Deze premie is niet kostendeekkend indien het beleggingsrendement zich structureel onder de 5,4% bevindt. Uit bovenstaande tabel blijkt dat deze premie in 2012 kostendeekkend was. De premie voor 2013 is vastgesteld op 18,8% van de pensioengrondslag.

8.6.2 Beleggingsresultaten risico fonds

2012	Directe beleggings- opbrengsten EUR	Indirecte beleggings- opbrengsten EUR	Kosten van vermogensbeheer EUR	Totaal EUR
Vastgoedbeleggingen	24.203	-13.440	-2.142	8.621
Aandelen	11.291	29.224	-804	39.711
Vastrentende waarden	17.189	72.491	-1.339	88.341
Derivaten	6.214	17.266	-15	23.465
Overige beleggingen	-95	2.647	-258	2.294
	58.802	108.188	-4.558	162.432

2011	Directe beleggings- opbrengsten EUR	Indirecte beleggings- opbrengsten EUR	Kosten van vermogensbeheer EUR	Totaal EUR
Vastgoedbeleggingen	21.311	-11.300	-2.372	7.639
Aandelen	10.285	-37.458	-666	-27.839
Vastrentende waarden	20.405	12.358	-1.308	31.455
Derivaten	-1.127	92.322	-177	91.018
Overige beleggingen	8	2.601	-95	2.514
	50.882	58.523	-4.618	104.787

8.6.3 Overige baten

(x € 1.000)

	2012 EUR	2011 EUR
Interest	87	117
Vut-Surplus (Overkook 2012)	158	-
Vut-Surplus (Overkook 2011 en eerdere jaren)	-	1.046
Andere baten	-	399
	245	1.562

8.6.4 Pensioenuitkeringen

(x € 1.000)	2012 EUR	2011 EUR
Ouderdomspensioen	23.530	21.377
Partnerpensioen	7.780	6.832
Wezenpensioen	74	53
Afkopen	2.709	4.009
Overige	-	561
	34.093	32.832

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 438,44 (2011: € 427,29) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66). Beide bedragen zijn vermeld in euro's.

8.6.5 Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000)	2012 EUR	2011 EUR
Bestuurskosten	147	120
Administratiekostenvergoeding	2.542	3.825
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	239	253
Accountantskosten	65	42
Contributies en bijdragen	153	155
	3.146	4.395

De administratiekostenvergoeding in 2012 is aanmerkelijk lager als gevolg van het afsluiten van een nieuwe overeenkomst met Syntrus Achmea Pensioenbeheer. De kosten voor Sprenkel en Verschuren, ICC Verheul en Actor Bureau voor sectoradvies en Towers Watson vallen onder de controle en advieskosten.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten en bedragen € 125 (2011 € 89). Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

Honoraria accountant

(x € 1.000)	2012 EUR	2011 EUR
Controle van de jaarrekening	39	38
Andere controlewerkzaamheden	26	-
Andere niet-controle diensten	-	4
	65	42

Aantal personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De pensioenuitvoering is volledig uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V.

8.6.6 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

8.6.7 Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 1,544% (2011: 1,296%), zijnde €21.327 (2011: €14.675).

Het rentepercentage is afgeleid van de éénjaarsrente uit de rentetermijnstructuur per begin van het boekjaar zoals gepubliceerd door DNB.

8.6.8 Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

8.6.9 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

8.6.10 Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Vanaf boekjaar 2012 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel 2012-2062 van het Actuariel Genootschap (AG). De AG-Prognosetafel 2012-2062 houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen van de gehele Nederlandse bevolking. De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. Als gevolg van de invoering van de nieuwe AG-Prognosetafel is in het verslagjaar 2012 een last verantwoord van €13 miljoen.

8.6.11 Saldo overdracht van rechten

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Waardeoverdrachten		
Inkomende waardeoverdrachten	-1.300	-501
Uitgaande waardeoverdrachten	<u>731</u>	<u>1.581</u>
Subtotaal	-569	1.080
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	274	511
Onttrekking aan de technische voorzieningen	<u>-820</u>	<u>-2.006</u>
Totaal overige resultaten	-546	-1.495
Saldo overdracht van rechten	-1.115	-415

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken. Als gevolg van onderdekking bij pensioenfonds is de onderlinge afrekening van waardeoverdrachten de afgelopen jaren op een laag niveau. Zodra de financiële positie van een pensioenfonds dit toelaat zal de onderlinge afrekening weer worden hervat.

8.6.12 Overige mutatie technische voorzieningen

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Kanssystemen		
Sterfte	-1.254	-5.711
Arbeidsongeschiktheid	-1.835	1.327
Mutaties	<u>2.461</u>	<u>125</u>
Totaal overige wijzigingen in de technische voorzieningen	-628	-4.259

8.6.13 Overige lasten

<i>(x € 1.000)</i>	2012	2011
	EUR	EUR
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	73	47
Andere lasten	<u>28</u>	<u>28</u>
	101	75

8.6.14 Indexering en overige toeslagen

In de staat van baten en lasten is de last uit hoofde van indexering en overige toeslagen welke aan het verslagjaar moet worden toegerekend verantwoord.

Het beleid en de ambitie inzake indexatie en toeslagverlening is weergegeven in de alinea 'Toeslagverlening' in de paragraaf 8.5.5 Technische voorzieningen.

In 2012 is er geen toeslag verleend als gevolg van de lage dekkingsgraad.

8.6.15 Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

De Meern, 28 juni 2013

W. van den Brink
Werkgeversvoorzitter

J.E. Klijn
Werknemersvoorzitter

9 Overige gegevens

9.1 Overige gegevens

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum te melden.

9.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Pensioenfonds voor het slagersbedrijf te Zoetermeer is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2012.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van Pensioenfonds voor het slagersbedrijf is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Amsterdam, 28 juni 2013

drs. A.B. Peters-Derksen AAG

Managing Consultant

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2012 van "Stichting De Samenwerking", Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf te 's-Gravenhage gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012 en de staat van baten en lasten over 2012 met de toelichting, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van "Stichting De Samenwerking", Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 28 juni 2013

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: C.J. de Witte RA

10 Bijlagen

10.1 Bijlage 1 Meerjarenoverzicht

	2012	2011	2010	2009	2008
Aantallen					
Werkgevers	2.586 ¹	2.909	2.862	2.835	3.055
Deelnemers	13.444	13.674	13.833	14.197	14.243
Gewezen deelnemers	46.878	49.952	56.208	56.154	56.334
Gepensioneerden					
Ouderdompensioen	6.240	5.860	5.432	5.085	4.760
Weduwepensioen	2.329	2.267	2.266	2.256	2.241
Weduwnaarspensioen	328	285	253	245	234
Wezenpensioen	48	49	56	58	61
Premiepercentage					
Ouderdompensioen	18,80%	15,00%	12,50%	12,50%	12,50%
Uurfranchise	€ 5,47	€ 5,40	€ 5,29	€ 5,20	€ 5,07
Opbouwpercentage per dienstjaar					
Ouderdompensioen	2,05%	2,05%	2,05%	2,05%	2,05%
Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken					
	<i>per 1-1-2013</i>	<i>per 1-1-2012</i>	<i>per 1-1-2011</i>	<i>per 1-1-2010</i>	<i>per 1-1-2009</i>
Actieven	0%	0%	0%	0%	2,80%
Gewezen deelnemers en gepensioneerden	0%	0%	0%	0%	2,80%
Korting op pensioen en pensioenaanspraken					
	<i>In 2012</i>	<i>In 2011</i>	<i>In 2010</i>	<i>In 2009</i>	<i>In 2008</i>
Actieven	0%	0%	0%	0%	0%
Gewezen deelnemers en gepensioneerden	0%	0%	0%	0%	0%

¹ Exclusief 2 vrijgestelde werkgevers.

Financiële gegevens (bedragen x €1.000)

	2012	2011	2010	2009	2008
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Feitelijke premie	33.718	26.789	22.510	22.755	21.985
Kostendekkende premie op marktrente	51.726	43.437	36.446	41.668	32.712
Gedempte kostendekkende premie op rente van 5,7%	27.321	26.025	25.860	26.733	28.032
Uitkeringen ¹	34.093	32.832	27.837	26.402	23.776
Pensioenuitvoeringskosten	3.146	4.395	3.469	3.552	2.982
Negatieve derivaten	-	38.263	32.643	36.150	8.766
Belegd vermogen ²	1.670.528	1.551.273	1.446.687	1.282.553	1.259.574
Beleggingsopbrengsten ³	162.432	104.787	139.319	48.501	59.581
Gemiddeld rendement exclusief hedges	6,80%	0,70%	6,10%	9,60%	-8,00%
Gemiddeld rendement inclusief hedges	10,80%	7,70%	10,90%	4,20%	5,60%
Reserves ⁴	184.071	151.207	246.567	233.527	208.191
Technische voorziening	1.509.218	1.382.458	1.140.502	1.026.951	995.590
Aanwezige dekkingsgraad	109,40%	108,30%	120,60%	122,70%	120,90%
Vereiste dekkingsgraad	117,80%	117,40%	113,40%	114,00%	114,10%
Resultaat	32.864	-147.200	13.040	25.336	-234.222
Vastgoedbeleggingen	473.500	488.515	476.838	516.316	504.864
Aandelen	418.511	297.218	314.001	252.554	203.487
Vastrentende waarden	733.670	618.286	543.877	470.366	380.929
Derivaten	-	115.148	76.900	19.919	106.866
Overige beleggingen	55.009	43.721	51.929	38.817	63.428

[1] Onder "uitkeringen" verstaan wij de betaalbaar gestelde uitkeringen. Vanaf 2009 hebben bedragen ook betrekking op afkopen van kleine pensioenen van gewezen deelnemers.

[2] Het belegd vermogen is net als voorgaande jaren weergegeven exclusief beleggingsdebiteuren, liquide middelen en beleggingscrediteuren.

[3] De regel Beleggingsopbrengsten omvat mede het resultaat op de portefeuille ter afdekking van het renterisico, de rentehedge. De rentehedge is bedoeld om fluctuaties van de dekkingsgraad te beperken die ontstaan door waardeveranderingen van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van rentebewegingen. Daarmee staat deze hedge naast de actief beheerde beleggingsportefeuille. Het resultaat op de rentehedge wordt daarom afzonderlijk van het rendement op de beleggingsportefeuille gerapporteerd. De regel Gemiddeld rendement op beleggingen in deze tabel is daarom exclusief dat resultaat.

[4] Met ingang van verslagjaar 2011 zijn de verplichtingen uit hoofde van de VPL regeling opgenomen onder de reserves.

Bijlage 2 Volumeveranderingen

Ontwikkelingen ten aanzien van pensioengerechtigden

In dit hoofdstuk worden een aantal tabellen weergegeven die betrekking hebben op de deelnemers en de pensioengerechtigden. Allereerst een overzicht van de aantallen mannelijke en vrouwelijke deelnemers die bij het fonds zijn geregistreerd en voor wie in de jaren 2008 tot en met 2012 premie is ontvangen.

Aantallen verzekerden waarvoor wordt bijgedragen

	2012	2011	2010	2009	2008
Mannen	5.716	5.812	5.886	5.977	6.011
Vrouwen	7.728	7.862	7.947	8.220	8.232
Totaal	13.444	13.674	13.833	14.197	14.243

Deelnemers met premievrije rechten

	2012	2011	2010	2009	2008
Mannen	17.856	18.634	20.161	20.379	20.845
Vrouwen	29.022	31.318	36.047	35.775	35.489
Totaal	46.878	49.952	56.208	56.154	56.334

Het aantal deelnemers dat een periodieke uitkering ontvangt (op 31 december) en de hoogte van de jaarlijkse som aan ingegane pensioenrechten op jaarbasis daarvan wordt in de volgende tabellen over de jaren 2008 tot en met 2012 zichtbaar gemaakt.

Aantallen pensioenen in uitkering

	2012	2011	2010	2009	2008
Ouderdomspensioen					
<i>Mannen</i>	4.404	4.170	3.871	3.646	3.432
<i>Vrouwen</i>	1.836	1.690	1.561	1.439	1.328
Weduwepensioen	2.329	2.267	2.266	2.256	2.241
Weduwnaarspensioen	328	285	253	245	234
Wezenpensioen	48	49	56	58	61
Totaal	8.945	8.461	8.007	7.644	7.296

Ingegane pensioenrechten op jaarbasis x € 1.000

	2012	2011	2010	2009	2008
Ouderdomspensioen					
<i>Mannen</i>	20.815	19.620	17.846	16.354	15.091
<i>Vrouwen</i>	3.110	2.809	2.528	2.288	2.061
Weduwepensioen	6.709	6.377	6.237	6.064	5.852
Weduwnaarspensioen	453	385	347	336	322
Wezenpensioen	61	58	59	62	63
Totaal	31.148	29.249	27.017	25.104	23.389

In onderstaande tabel staat het aantal afgekochte pensioenen gedurende het jaar vermeld.

Aantallen afkopen

	2012	2011	2010	2009	2008
Ouderdomspensioen					
<i>Mannen</i>	238	306	191	359	322
<i>Vrouwen</i>	336	564	321	515	474
Weduwepensioen	25	34	35	41	38
Weduwnaarspensioen	47	21	11	15	14
Wezenpensioen	6	7	16	8	25
Totaal	652	932	574	938	873

Individuele waardeoverdracht

Het fonds werkt, op basis van het wettelijk recht op waardeoverdracht, mee aan individuele overdrachten bij wisseling van dienstverband. Het doel hiervan is het voorkomen van pensioenbreuk en versnippering van pensioenaanspraken.

Werknemers die vóór het ontstaan van het wettelijk recht op waardeoverdracht, zijnde 8 juli 1994, van dienstbetrekking zijn gewisseld hebben geen wettelijk recht op waardeoverdracht. Met het oog op de doelstelling tot het voorkomen van pensioenbreuk van deze 'oude' gevallen, werkt het fonds ook mee bij deze overdrachten.

	2012	2012	2011	2011
	Aantal	Overdrachtswaarde (bedragen x € 1.000)	Aantal	Overdrachtswaarde (bedragen x € 1.000)
Inkomende overdrachten	32	246	44	501
Uitgaande overdrachten	43	731	204	1.582

Pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid

Voor deelnemers die arbeidsongeschikt zijn geworden, wordt de pensioenopbouw vanaf de eerste WAO- respectievelijk WIA-dag zonder verdere premiebetaling voortgezet. Hierbij wordt uitgegaan van de laatst bekende pensioengrondslag.

	2012	2012	2011	2011
	Aantal	Opbouw (bedragen x € 1.000)	Aantal	Opbouw (bedragen x € 1.000)
Opbouw tijdens WAO/WIA	654	208.082	709	210.234

Vrijwillige voortzetting pensioenopbouw

De pensioenopbouw kan onder bepaalde voorwaarden (met name minstens 3 jaar deelnemer, geen andere pensioenregeling tijdelijk) vrijwillig voor maximaal 3 jaar voortgezet worden. Bij vrijwillige voortzetting komt de premie volledig voor rekening van de deelnemer.

	2012	2012	2011	2011
	Aantal	Opbouw in het jaar (bedragen x € 1.000)	Aantal	Opbouw in het jaar (bedragen x € 1.000)
Vrijwillige voortzetting	27	27	28	23

Gemoedsbezwaarden

Het pensioenreglement kent een regeling voor werknemers die gemoedsbezwaarden hebben tegen iedere vorm van verzekering. Deze werknemers kunnen vrijstelling van de verplichtgestelde collectieve pensioenregeling verkrijgen. In dat geval gaat de deelnemers dezelfde premiebijdragen betalen als de reguliere deelnemers. Deze bijdragen worden op een aparte spaarrekening geboekt. Het gespaarde bedrag wordt vanaf de pensioneringsdatum in gelijke termijnen aan de werknemer uitgekeerd gedurende 15 jaar. Ingegane uitkeringen worden jaarlijks per 1 januari verhoogd met een door het bestuur vastgestelde intrestvoet.

	2012	2012	2011	2011
	Aantal	Spaarsaldo 31 dec (bedragen x € 1.000)	Aantal	Spaarsaldo 31 dec (bedragen x € 1.000)
Gemoedsbezwaarden	21	198	21	206

Pensioenopbouw tijdens werkloosheid

Deelnemers die werkloos zijn geworden, komen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking voor een bijdrage voor de voortzetting van de opbouw van hun pensioenaanspraken. Deze bijdrage wordt verstrekt door de Stichting Financiering Voorheffing Pensioenverzekering (FVP).

	2012	2012	2011	2011
	Aantal	Opbouw (bedragen x € 1.000)	Aantal	Opbouw (bedragen x € 1.000)
Opbouw tijdens WW	43	1.083	49	2.787

Mutatieoverzicht deelnemers

	Deelnemers (exclusief arbeidsongeschikten)	Gewezen deelnemers	Arbeidsongeschikte deelnemers	Gepensio- neerden	Totaal
Stand per 1 januari 2012	12.965	49.952	709	8.461	72.087
(Her)Toetreding	2.333	489-	-	-	1.844
Pensionering	148-	1.170-	61-	1.526	147
Arbeidsongeschiktheid	26-	-	26	-	-
Revalidering	9	-	9-	-	-
Overlijden	21-	159-	11-	353-	544-
Premievrij gemaakt door uitdienst	2.423-	2.423	-	-	-
Waardeoverdracht	31	43-	-	-	12-
Afkoop klein pensioen	-	1.773-	-	652-	2.425-
Beëindiging wezenpensioen	-	-	-	10-	10-
Overige oorzaken	70	1.863-	-	27-	1.820-
Stand per 31 december 2012	12.790	46.878	654	8.945	69.267

Bijlage 3 Begrippenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Corporate Governance

Goed ondernemerschap; onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon wordt geen premie betaald en worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingsmethoden.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Sterftegrondslag

Berekeningsmethode gebaseerd op een statistisch overzicht van sterftekansen per leeftijd van een bepaalde groep personen.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Swaption

Een swap waarbij de eigenaar van de swaption het recht heeft, maar niet de verplichting, om een swap tegen vooraf bepaalde voorwaarden af te sluiten op of binnen een bepaald tijdstip.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VPL (Vroegpensioen, Prepensioen, Levensloop)

Zo genoemd naar de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/Prepensioen en introductie levensloopregeling (Wet VPL), waardoor de belastingvoordelen voor VUT en prepensioenregelingen met ingang van 2006 zijn afgeschaft.

Bij de afschaffing van VUT en prepensioen hadden werkgevers en werknemers in 2006 en 2007 de mogelijkheid om arbeidsvoorwaardelijke afspraken te maken over extra pensioenopbouw over verstreken dienstjaren (hierna: VPL-toezeggingen). Het belangrijkste verschil tussen een VPL-toezegging en een pensioen is dat de opbouw en financiering van een VPL-toezegging maximaal 15 jaar kan worden uitgesteld. Pensioenfondsen is het als nevenactiviteit toegestaan om een rol te spelen bij VPL-toezeggingen door sociale partners. Het pensioenfonds beheert in dat geval de door sociale partners bijeengebrachte gelden (VPL-gelden) totdat de VPL-toezegging wordt omgezet in pensioen en bij het pensioenfonds wordt ingekocht. Pas daarna is de Pensioenwet van toepassing.

Technische voorzieningen

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

De uitvoering van de regelingen van dit fonds is opgedragen aan **Syntrus Achmea**.

74229 062013

Stichting De Samenwerking Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf
Postbus 254, 2700 AG Zoetermeer
Telefoon 0900 265 65 65 (€0,05 per minuut)
www.pensioenslagers.nl